Delavci! Vi ste síla, ki bode strla kapitalizem. Organizirajte, organizirajte, organizirajte!

Naročnina:
Amerika $1.50 celo leto, 75c pol leta.
Europa $2.00 celo leto, $1 pol leta.

Subscription Rates:
United States and Canada, $1.50 a year, 75c half a year. Foreign countries $2 a year, $1 half a year.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

"Delavci vseh dežela, združite se"!

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS.

Štev. 23 (No. 23) — *Chicago, Ill., 18. februarja 1908.* — Leto III. (Vol. III)

BREZPOSELNOST PA ŽIVINSKO DELO.

Nesrečna kriza, en največjih grehov še nesrečnejšega kapitalizma, je kruto oplazila ne samo one sirote, ki so danes brez dela, temveč tudi one delavce, kterim so kapitalisti milostno dovolili, da delajo tudi te mizerne dni.

Dočim je na eni strani kriza vrgla iz dela na stotisoče delavcev, pritiska na drugi strani stotisoče delavcev z nečloveškim delom.

Od vseh strani Amerike prihajajo poročila o nezaslišanem trpinčenju delavcev, kteri so še taki "srečni", da delajo. V tvornicah in delavnicah, ktere še "ronajo", delajo s podvojeno silo. Polovično število delavcev, v eni ali drugi tvornici, mora pod pritiskom bossov skoro napraviti toliko, kolikor je v normalnem času napravilo polno število delavcev. Na mnogih krajih so delavci prisiljeni delati nadčas (overtime). In ta nadčas delajo za beraško plačo ali pa sploh zastonj.

Delavec v tvornici mora delati za dva moža, med tem ko čaka pred tvornico na stotine brezposelcev, ki bi radi delali.

Roparsko-ubijalski kapitalisti, kakor so J. Pierpont Morgan, senator države Texas in drugi, ki javno izražajo svoje veselje nad krizo, izrabljajo dobro ta prokleti gospodarski položaj. Oni vedo da delavec, na kterega prostor preži na stotine brezposelnih, mora biti priklenjen. Delati mora, kakor mu poje bič, ali pa — oditi na mraz in v pomanjkanje. Ostati mora v ječi, kjer se mu za živinsko delo deli beraška mezda, ali pa iti v drugo kolosalno ječo, v brezposelni svet ,kjer je splošno beračenje po delu in mezdi. Vsak delavec naravno raje ostane v prvi ječi. Zato pa mora okušati vso krutost delodajalca, ki mu hoče zdaj iztisniti zadnjo kapljo krvi iz izmučenega telesa.

Proletarec 13

Tirani imajo zlaj svojo uro. Brez skrbi in rogajoče pijejo delavčevo kri. Saj so mezdni sužnji brez moči! Milijonar Morgan je rekel, da kapitalististom se ni treba zalaj bati štrajka. Brezposelni delavec ne more štrajkati. Ali tirani se motijo. Masa je brez moči dokler je ne — rabi. Pred silo mora počiti tudi železni obroč — in ko bode nekega dne završelo med stiskanim in tepenim delavskim ljudstvom, minilo bo kapitaliste vse veselje, govoriti o nezmožnosti in slabosti proletariata.

Kapitalisti sami oznanjujejo prihod tega dneva.

Na horizontu se bliščí: socializem izhaja.

Vsi ljudje naj bodo lastniki, vsi producentje in vsi naj uživajo. To je temeljni nauk socializma.

Človek mora jesti. Človek se mora oblačiti. Človek mora imeti streho. Mora se učiti in vedriti. Vse to so neizogibna sredstva za življenje in dostojnost v družbi. Ali vsa ta sredstva ni mogoče imeti drugače kakor z delom. Dela torej mora biti dovolj! Zakaj je potem delavec brez posla?

Pred par leti nisi našel niti v enem ameriškem časopisu besedice o socializmu, izvzemši socialistične liste. Čitaj jih danes. Čitaj vse kapitalistične liste in v vsakem boš našel več ali manj o socialistih in socialističnem gibanju. Kapitalisti in vladne stranke s tem torej hote ali nehote pripoznavajo naš napredek. Da, da socializem je postal že sila, s ktero morajo računati vsi naši nasprotniki.

Kajne, koliko se letos sliši o trampih; pred enim letom ni bilo slišati tega. To dokazuje, da je marsikteri človek prisiljen, da je tramp. Kapitalisti vladajo deželo in v to deželo so zanesli razmere, ki rodijo trampe — za kar jih še preganjajo. Kapitalizem je velika napaka. Nepraktičen je in nesreča za ljudstvo. Čas je, da se zamenja z boljšim sistemom.

Roosevelt se je zmotil, ko je poslal sožaljko novemu portugalskemu otroku-kralju. On bi moral poslati čestitko. Da, da! Manuel II bi ne bil nikoli kralj, da ni ubilo ljudstvo njegovega starejšega brata. In tudi Roosevelt bi ne bil še danes predsednik, da ni nekdo usmrtil McKinly-a. Ako pogledamo v zgodovino, najdemo vse polno slučajev, da so se lastni bratje princi klali med seboj za prestol in krono. Danes pa morajo biti kraljevski in cesarski trampje hvaležni, da jim tega ni treba. — kaj ti to preskrbijo drugi.

V Toledu so obsodili poroto dva trgovca ledu na $2000 globe in šest mesecev ječe, ker sta ogoljufala več svojih odjemalcev. Sodnik jo pa ovrgel zaporno kazen, češ, da sta "bogata in rešpektirana moža, kterima bi škodoval zapor na businessu." Bogata in rešpektirana! Tu imate zopet nov dokaz, kako se merijo postave po vsegamogočnem tolarju. Revno, izmozgano ljudstvo naj toži kolikor hoče, doseglo ne bo nič, kajti bogati goljufje, tatovi, morilci in roparji so visoko, visoko nad postavami. Pravica, pravica, že davno so te pokopali!

Ogrški grof Laszio Jeno Maria Henrik Simon Szechenyi se je pred nekaj dnevi poročil s hčerjo ameriškega milijonarja Vanderbilta, s ktero je prižel okrog 20 milijonov dolarjev. Dolgo plemenitaško ime pa milijoni, to se veže, kaj! Plemeniti lopov, ki menda ne poseduje druzega kot svoj dolgi titel, je prišel po tolarje, ki so izsesani iz ameriških delavcev, dočim je bila milijonarka lačna plemenitaškega grba. Značilna izmenjava v razredu kapitalistov, plemenitih lopovov in kronanih trampov!

V Syrakuse, N. Y., so aretirali trgovca G. A. Palmera, ker je odslovil klerka, ki je bil pri milici in s tem zanemarjal svoje delo. Najvišje zvezino sodišče je pa pravkar dalo pravico železniškim magnatom, da smejo odsloviti vsakega delavca, kteri pripada delavski organizaciji. Ali ne vidite tukaj roke tiranstva? Trgovec ne sme odsloviti delavca, ki zanemarja svoje delo, samo zato ker je član slavne milice — tolpe za organizirano klanje — dočim mora iti delavec, ki je član svoje unije. Kedaj se bo lelavstvo spametovalo, da bo znalo čuvati svojo svobodo?

Ako zapreš človeka v ječo in mu potem za drago ceno daješ jestvine in druge potrebne reči, ali ni on primoran vzeti te reči po vsaki ceni, kakoršno mu zastaviš? In ti boš rekel, da je to business. Ti se nahajaš danes v velikej državi; in tu prodajalec ravnotako odkloni čevlje če jih ne plačaš po njegovi ceni. Odkloni ti tudi kruh, meso, premog in sploh vse kar potrebuješ. In ti boš zopet rekel, da je to business. Ali ni življenje v veliki kapitalistični državi ravno isto, kakor v jetnišnici? Amerika je velikanska ječa! Osemdeset milijonov jetnikov ima ta ječa. Delavec, tovariš moj, ali veš kje si?

Delavsko ljudstvo v Zedinjenih državah oblači, hrani, šola in zabava 175,000 advokatov. Kaj pa advokati producirajo za ljudstvo? V socialistični družbi bo advokat ravnotako potreben, kakor je danes v republiki — kralj.

V 21. številki "Proletarca" smo odkrito povedali newyorškemu 'Glasu Naroda' naše mnenje o njegovem nepremišljenem sramotenju Hrvatov. Povedali smo mu to, ker nam je pri srcu doslej nekaljena sloga med slovenskimi in hrvatskimi delavci. In kaj je na to odgovoril "Glas Naroda" v svoji 33. številki? O stvari sami ni črhnil niti besedice, pač pa je izjeeljal nekaj plitvih očitanj, kakor vsakdo, ki je vedno v zadregi za stvarne dokaze. Mi bi pomilovalno prezrli ono malenkost, da ni pri tem nekaj druzega kar najlepše karakterizuje doslednost politikarjev okrog tega dnevnika: "Gl. N." piše, da ima "Glas Svobode" večje zasluge za socializem, kakor "Proletarec". Kdo se ne smeje! Vsakdo, ki že dalj časa bere naše časopise, ve, da je "Glas Naroda" zdajpazdaj strupeno napadal "Gl. Sv."; delo tega lista mu je vedno bilo negacija. Zdaj so pa naenkrat zasluge, pozitivno delo! Nam se zdi, da je "Gl. N." s to trditvijo prismolil "Glasu Svobode" vročo klofuto, da se nam zadnji nehote smili. Drugače ne more biti. Kdor to drugače razume, ta gotovo ne pozna preteklih razmer med tema dvema listoma. Kar se pa tiče "Proletarčevega" dela za socializem, bilo bi popolnoma odveč, da bi se pri tem ozirali na "G. N." O tem govori delo samo in pa stranka. Slabo za nas, kadar nas bodo hvalili listi, ki se ogrevajo za krivični družabni red, ogrevajo za kapitalizem. Slabo za nas, kadar nas bodo hvalili strupeni nasprotniki socializma in razrednozavednih delavcev. Kadar nas bo hvalil "Glas Naroda", takrat nas naj zavedni slovenski delavci svobodno kolnejo . . . . . That's all.

Od blizo in daleč

— Na Dunaju, v Avstriji, je zadnjo soboto kružila vest, da je perzijski šah usmrčen. Nadaljnih novic o tem ni.

— Poroča se, da je šel nemški prestolonaslednik na politehniko v Charlottenburgu študirat strojniško stroko.

Pameten dečko! Kdo ve, če ni dobro za mladega dečka, da se bo sploh kaj koristnega naučil? Kralji so že danes nepotrebni kinči držav. Kdo ve, kaj prinese šele prihodnjost?! . . .

— Revolucija dviga svojo krvavo glavo v Philadelphiji. Tam je neki advokat božjo previdnost trustov, g. J. Pierpont Morgana predlagal za predsedniškega kandidata. Mož se piše F. Carroll Brewster in je potomec pravih ameriških modrokrvnežev. Njegov stric je znani Benjamin Harris Brewster(ki je imel navado, da je nosil s čipkami obrobljene srajce. Brewster je napisal list, iz katerega tole priobčujemo:

"Ker živimo v vednem strahu, da se bodemo morali nekega dne s puško v roki boriti, pravim, da naj pustimo prepasti revolucionarne demokrate in republikance in naj ustanovimo tretjo stranko, predno nas bodo z ustavnim ropom v zbornici popolnoma uničili. Sedem desetink ljudi, ki premorejo od 100 do 1000 milijonov, se bodo pridružili taki stranki. Ukrenimo, da bodo demokratje kot Bryan, Culbertson, Cochran in vsi republikanci kot Knox, Hughes in konzorti zginili in republikanci in demokratje bodo hiteli pod naše zastave."

Glasilo te rediteljske kapitalistične stranke je "Ledger", ki že sedaj kliče vse konservativne elemente v boj proti Rooseveltu in Bryanu.

Pomembno v listu Brewstera je stavek v katerem govori, da bo morda treba "zgrabiti za puške". Temu prismojenemu človeku so vzor nekdanji sužnodržci na Jugu, ki so imeli svoje privržence med nevednimi belokožci. Ali misli Brewster in njegova banda, da so delavci na Severu dandanes res tako neumni, da pojdejo za njih interese v boj?

Ta vsegasita svojat ne ve, da armada zavednih delavcev — socialistov raste z vsakim dnem po širni Ameriki.

Vseeno je pa važno, da zapišemo: Miljonarij prete z oboroženo ustajo, njih vodja je pa človek, ki je študiral pravosodje.

Delavci, kaj mislite o tem?

— Včasih tudi kak grof kakšno pametno zine. Te dni je oženil madžarski grof Szecheny hči milijonarja Vanderbilta. Ker so ga nekateri ameriški listi imenovali dotolovca, se je grof razjezil.

Grof je v "Neue Freie Presse" priobčil dolgo izjavo, iz katere priobčimo tole:

"Kakšen dom lahko Amerikanci dajo ženi? — Vi, ki požirate ljubezen svoje žene tako hitro kot svoje južine, da potem naglo odidete, žene pa pustite same. Radi tega si izvolijo bogata dekleta udobno življenje in se omože z inozemci. V naši deželi potuje plemič s svojo ženo, jo spremlja v družbe in zabave in pomaga ji vzgojiti otroke. On ne hiti zjutraj v "kšeft", ne požre svojega zajutrka v dveh minutah, da zopet teče v "kšeft". Splen je neumno, ako se trdi, da so vsi zakoni med plemiči in Američankami nesrečni. Več nesrečnih zakonov je v New Yorku, kot v kateremsibodi mestu onkraj oceana."

Priznati moramo, da je grof glede Američanov govoril resnico. Ali evropejski plemič ni tako "idealen" človek, kot ga slika grof. Med plemiči je nad polovico uživačev, pridaničev in puhoglavcev. Tega nam "visokorodni" ogrski grof ne bo vtajil. Mi poznamo predobro evropejske plemiče in njih konjskomešetarske lastnosti.

— Vpliv ameriških kapitalistov na Cuba je postal tako mogočen na ondotno prebivalstvo, da se kar odprto zahteva anektacijo otoka z "Zdr. drž."

Tudi vplivni listi na Cuba priporočajo, da je najboljše, ako se otok združi z veliko ameriško republiko.

"Kjer mi gre dobro, tam je moja domovina," mislijo cubanski kapitalisti, za to hite v naročje ameriške republke,". češ, stric Sam bo že skrbel s svojimi uniformiranimi najemniki, da bodemo lahko skrbili domače delavce.

Pa naj še kdo trdi, da kapitalisti ne ljubijo svoje domovine!

— Henrika Schnella, bogatega stavbinskega mojstra v Altoni, Ill., so radi ponočnih ulomov izročili velepornikom. Mož je po noči [illegible] po hišah, katere je zgradil. Ujeli so ga dvakrat pri ulomu, ali nihče ga ni hotel naznaniti, ker je vsakdo mislil, da se mu ne bo verjelo. Tretjič ga je pa na delu zasačil policaj in ga naznanil. Henrik Schnelle se sedaj zgovarja na kleptomanijo. Stara bolezen vseh bogatih lopovov, ki se nikdar ne vpošteva pri siromašnem delavcu, če ukrade hlebec kruha.

Da, delavec, to je nekaj druzega, če krade bogatin. Mi živimo v deželi zakonov in paragrafov. Ti so pa vedno tako prikrojeni, da gre delavec v ječo, bogatin pa lahko uteče zasluženi kazni in se izogne marogastemu jopiču kaznencev.

Dvojna mera povsod: Ena za delavce, druga pa za bogatine.

PONIŽNI ROOSEVELT IN OGRSKI PARLAMENTARCI.

Theodore Roosevelt predsednik Zedinjenih držav, je 3. feb. poslal novemu portugalskemu kralju v Lisbono sledečo brzojavko:

Njegovemu Veličanstvu Manuelu II, kralju portugalskemu, Lisbona: — Sprejmite, Vi in Vaša žalujoča mati kraljica, moje srčno sožalje vsled tragične smrti Vašega očeta in brata. Ameriško ljudstvo simpatizuje s kraljevo družino in s prizadetim portugalskim narodom. — Theodore Roosevelt.

Sedaj pa čitajte sledečo izjavo članov ogrske državne zbornice z istega dne, 3. feb., ktera je bila z ozirom na smrt kralja Carlosa sprejeta z veliko večino:

Iz stališča svobode odklanja ogrski parlament vsako sožaljno resolucijo do kralja, kteri je pomendral ustavo in ustanovil diktaturo.

Opozarjam cenjene rojake Slovence in brate Hrvate v Chicagu in okolici, da sem odprl saloon na 572, vogel Blue Island ave. in Loomis st. Saloon je urejen najmodernejše, kar jih je na W. Side Na razpolago so izvrstne pijače vsake vrste in mrzel ter gorak lunch prve vrste. Priporočam se v obili obisk.

Mohor Mladič,
572 Blue Island ave. & Loomis st.
Chicago, Ill.

Podpirajmo in širimo svoje lastno glasilo. "Proletarec" proletarcem!

"KRALJ JOLIETSKIH SLOVENCEV" NA LOVU ZA NEVESTO.

List "The Joliet Daily News" piše z dne 12. feb., da je Anton Nemanič, alderman 2. varde, salunar, pogrebnik, grocerist, konjušnik in "kralj Avstrijancev v Jolietu (King of the Austrians of Joliet)" potajno ušel iz Jolieta 11. t. m. na lov za svojo mlado nevesto, Katarino Stariha, ktera je 24 ur pred porokom izginila, da nihče ve kam. Njega trebušasto Veličanstvo, kralj Nemanič, kteremu je komaj pred par meseci umrla prva žena, je bil uneki silno razkačen, ko je zvedel o begu svoje nevesto, ki mu je takorekoč ušla spred oltarja. Naglo se je odpeljal v Chicago, a tu se je za njim zgubil vsak sled. Nihče tudi pozitivno ne ve, kaj je napotilo gdč. Stariha, da je "Veličanstvu" tako korenito obrnila hrbet.

Pač žalostno za jolietske rojake, da imajo takega "kralja", za kterega še dekleta ne marajo!

Lahko še pripomnimo, da je ta Nemanič glavni steber klerikalnih fanatikov v Jolietu in en največjih socialistožerov.

MITCHELL BODOČI KANDIDAT ZA GOVERNORJA?

Chikaški demokratje so sprožili željo, da bi radi videli John Mitchella, bivšega predsednika United Min Workers of America, kot kandidata za governorja v državi Illinois. Mitchell, kteremu je gotovo znana ta želja demokratov, ni še nič odgovoril, če mu je po volji ta kandidatura ali ne.

Delavsko gibanje

Odslovitve delavcev.

— Northern Pacific železnica je zaprla svoje delavnice v Livingstonu, Mont., in odslovila vse delavce. V Livingstonu je bilo že lo zdaj od 400 do 500 mož brez dela.

— V Asheville, N. C., je Southern železnica odpustila 25 telegrafistov.

Znižanje plač.

Vslužbenci Boston & Maine železnice dobe znižano plačo za 10 odstotkov. Osemsto delavcev je prizadetih.

Pričetek dela.

— Illinois Steel Co. je vposlila v svojih tvornicah v So. Chicagu 10. febr. 500 delavcev (ne pa 2000 kakor so poročali kapitalistični listi!)

— V Lorainu, O., se je vrnilo k delu okrog 5000 delavcev v tvornice National Tube Co.

— 700 delavcem je dala spet zaslužek Mark Manufacturing kompanija v Zanesville, O., ko je pričela z delom v eni svojih tvornic.

Štrajki.

— Tri tisoč premogarjev iz premogokopov Pittsburg Coal Co., je šlo 4. feb. na štrajk. Pričakuje se, da se pridružijo štrajkarjem tudi ostali premogarji v okrem okolišu. Štrajk je nastal radi tega ker hočejo posestniki rovov vsi[illegible] en ogarjem [illegible] mi smednik, namesto sedanjega černega smodnika. Inšpektorjem premogokopov je namreč prišlo na misel, da bi brezdimni smodnik morda preprečil eksplozije v jamah, ktere so se zadnji čas tako redno ponavljale.

— Štrajk izdelovalcev peči v Belleville, Ill., ki je trajal dober teden, je končan. Lastniki tvornic, ki so skušali uvesti deseturni delavnik mesto sedanjega deveturnega in vtrgati 5 odstotkov plače delavcem, kteri delajo od kosa (piecework), so se dali pogovoriti, da je ostalo pri starem. Štrajkalo je 300 delavcev.

— V Detroitu, Mich., je zaštrajkalo 75 izdelovalcev cigar. La Azora Cigar Co. je namreč odslovila 250 mož in ostalim znižala plačo za 50 centov pri tisoč cigarah.

— V St. Louisu, Mo., je "Association of Master Plumbers" znižala plačo plumberjem za 75c na delavnik. Rezultat: okrog 600 plumberjev je šlo na štrajk.

Unijsko gibanje.

— The Brotherhood of Railway Carmen (Bratstvo izdelovalcev železniških vozov) ima danes 455 podružnic s skupnim številom članov 30.451. Unija ima v blagajni $27.886.

— Izvrševalni odbor organizacije A. F. of L. je sklenil poslati žensko organizatorico na delo, da organizuje delavke v unije. Ta korak je hvalevreden in gotovo ne ostane brez uspeha.

Brezposelnost.

— Število brezposelnih v Chicagu narašča z dnevom. Dognano je, da je od 200.000 organiziranih delavcev pri Chicago Federation of Labor najmanj polovica brezposelnih. Koliko je pa neunijskih delavcev brez posla, tega še niso dognali, kajti število istih se množi vsak dan z novodošlci iz drugih krajev. Smelo smemo trditi, da je teh ravno toliko, kakor unijskih, armada brezposelnih broji torej okrog 200.000 mož in žena.

— Mezdna lista Springfield Southwestern železnice (Missouri) znaša za mesec januar $3000 dočim je znašala v decembru m. l. $45.000. Najlepši dokaz, da je brezposelnost tudi v Missouri kljub zatrjevanju, da je tam dovolj dela.

— The American Car & Foundry Co., ktera ima svoje tvornice po več mestih Zedinjenih držav, je zaprla vse svoje tvornice v Chicagu že pričetkom zime, a pričela je poslovanje v Detroitu, Mich. kjer so počivale njene tvornice skoro celo lansko poletje. Chikaški vslužbenci te kompanije, ki so se poletni čas pekli ob vročini 150 stopinj Fahrenheita pri plavžih, morali so na zimo, ko bi bilo prijetnejše delo, iti na cesto. V Detroitu so pa vposlili skoro same farmarske delavce, kteri so na zimo prišli ob delo na farmah in so bili voljni prijeti za vsako delo ne glede na dobro ali slabo plačo.

Tako rešpektirajo kapitalisti stare delavce, ki so jim bili dobri v poletni vročini.

— V Indianapolisu, Ind., je 16.097 delavcev prizadetih bodisi z znižanim delavnim časom, začasno ali stalno brezposelnostjo. Med temi je 7.770 delavcev popolnoma brez dela. Ena tretjina prešnjega normalnega števila delavcev v tem mestu je prizadeta.

— V New Yorku je nad 180.000 brezposelnih delavcev. Revščina in pomanjkanje med brezposelnimi sloji je že prikipela do viška. Samuel Prince, od centralne delavske unije, je šel zadnji teden s posebno delegacijo k mayorju McClellanu s prošnjo, da ta dovoli gradnjo podulične železnice na Broadway — Lexington ave. To delo naj bi se poverilo brezposelnim, ki so čez vse potrebni zaslužka. Prince je rekel mayorju, da za to delo naj bi izdalo mesto 10 milijonov dolarjev, kar je po mnenju komisije za javne naprave dovolj za začetek takega podjetja. Mayor McClellan ni nič gotovega obljubil.

— Brezposelni delavci v Milwaukee bodo demostrirali pri prvi seji mestnega sveta. Prišli bodejo na sejo in zahtevali, da ukrene kaj koristnega v prid brezposelnim. Na čelu demonstracije so socialisti.

—"Republican News" v Grand Junction, Colo., poroča z dne 13. feb. sledeče:

"Brezposelni mašinisti, strojevodje, kurjači, zavirači in drugi ugledni delavci v tem mestu, so vsled življenskih potreb primorani — krasti in ropati. Možje, ki so bili par meseci pošteni delavci, so danes in zločinci samo zato, ker morajo stradati. Ječe so polne teh siromakov."

Tako poroča kapitalistični list.

— Rudniški posestniki v rudniškem okrožju Tanana, v Alaski, skušajo preplaviti Alasko z rustrani. Ta manever ima namen, darji in vsakovrstnimi delavci, ktere zvabljajo v deželo od vseh znižati plačo starim rudarjem in v slučaju, da se vsled tega uprejo — kar bodejo naravno tudi storili — nadomestiti jih z novimi delavci.

Proč od Alaske!

— Ne v Bisbee, Arizona! Kapitalistični listi, v službi ondotnih rudniških družb, razširjajo laž, da je v tem kraju mnogo dela. Resnica pa je, da je tam vsepolno ljudi, ki zastonj skušajo dobiti delo. Kapitalisti bi radi zvabili brezposlece v oni kraj, da bi tem lože prešali kri starim delavcem. Ne dajte se premotiti!

Proč od Bisbee, Arizona!

V državi Florida je uvreden nov zakon proti otroškemu delu. Otrok iz pod 12 let se ne sme več vposliti po tem zakonu. Časopisje poroča, da bode sedaj v Floridi nad 5000 otrok vzetih iz dela in poslanih v šole. Pet tisoč otrok v delavnicah! Pet tisoč malih životkov je bilo na žrtveniku za profit! O, kapitalizem, kapitalizem, strašno bo plačilo za tvoje grehe!!

Henry W. Pinkham duhovnik baptistovske cerkve v Denveru, Colo., je pred dobrim tednom izjavil na prižnici, da Kristusov nauk o bratstvu in ljubezni do bližnjega, je tudi nauk socializma. Vsled tega hoče on svoje bodoče dni posvetiti socializmu in širiti njegov nauk. Denverski kapitalistični listi pišejo, da je Pinkham s tem svojim sklepom vzbudil veliko senzacijo. Senzacija? Kapitalisti naj se ne presenečajo preveč, kajti temu duhovniku jih bo še mnogo sledilo.

Denarničar Neal pri Capital State banki v Boise, Idaho, je aretiran radi poneverjenja $40.000. Mr. Neal je vodja tamošnje nedeljske šole in jako zaželjen državljan v Idahu. Rooseveltov prijatel je in bil je veliki kričač proti Moyeru, Haywoodu in Pettiboneju za časa njih obravnav.

OD URENIŠTVA.

Sodrug P., Peru, Ill.: Dopis smo odložili. To velja tudi za vse ostale sodruge, ki so poslali dopise polemiške vsebine. Odveč je, da bi se še pečali z Gl. Sv., ki že sliši, kako trava raste. Preponi ževalno bi bilo za nas, da se še pečali s takimi naivneži, ki ne znajo druzega, kakor kričati in zmerjati kot otročaji na trati. Čim bolj razkapaš gnoj, tem bolj smrdi. Ko ohripavijo, bodo že utihnili. Pišite raje kaj druzega.

Sodr. K., La Salle, Ill.: Karl Marx se je rodil 5. maja 1818 v Trevesu, ob Reni vNemčiji. Umrl je 14. marca 1883 v Londonu. Njegovo največje delo je knjiga "Das Kapital", ktera sestoji iz dveh debelih zvezkov. Ako razumete nemško, vam priporočamo da si jo naročite. Dobi se pri Charles H. Kerr & Co., 264 Kinzie st. Chicago. Vsak zvezek stane $2. "Das Kapital" se dobi tudi v angleščini. Drugi mesec, ob petindvajsetletnici Marxove smrti, bo priobčil "Proletarec" obširneje njegov životopis.

SODRUGI, ZAPOMNITE SI: NAŠE NAJBOLJE OROŽJE PROTI KAPITALIZMU, JE SOCIALISTIČNO ČASOPISJE. IN "PROLETAREC" JE JEDEN TEH.

Kupujte pri tvrdkah, ktere oglašujejo v našem listu. Kadar kupujete, prosimo, omenite "Proletarca".

Delavci, organizujte se v socialistične klube! V organizaciji je izobrazba in moč.

DENARJE v STARO DOMOVINO

POŠILJAMO:

za $ 10.35 ..... 50 kron
za $ 20.45 ..... 100 kron
za $ 40.90 ..... 200 kron
za $ 102.00 ..... 500 kron
za $ 204.00 ..... 1000 kron
za $1017.00 ..... 5000 kron

Poštarina je všteta pri teh svotah. Doma se nakazane svote popolnoma izplačajo brez vinarja odbitka.

Naše denarne pošiljatve izplačuje c. kr. poštni hranilni urad v 11. do 12. dneh.

Denarje nam poslati je najpriličneje do $25.00 v gotovini v priporočenim ali registriranem pismu, večje zneske po Domestic Postal Money Order ali pa New York Bank Draft.

Frank Sakser Co.,
109 Greenwich St., New York
6104 St. Clair Ave., N. E.
Cleveland, Ohio.

"PROLETAREC."

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo $2 za celo leto, $1 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY, by South Slavic Workmen's Publishing Company. Chicago, Ill.

JOHN GRILEC, President.
JOHN PETRIČ, Secretary.
ANTON PREŽERN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, $1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries $2 a year, $1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC",
587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

231

ZAKAJ SMO V BOJNI VRSTI?

Napisal Zavertnik Jože.

Če danes marsikaterega intiligenta uprašamo glede družabnega in individnelnega življenja, dobimo zelo plitek in smešen odgovor. Ako uprašamo strojevodjo, kaj goni stroj, kako je sestavljen mehanizem stroja, dobili bodemo pameten odgovor.

Strojevodja bi smatral vsakega za norca, ki bi trdil, da para ne goni stroja, ali da ena atmosfera pritiska v parnem kotlu ne pomeni pritisek enega kilograma na kvadratni centimeter.

Sedaj pa uprašajmo dotičnega človeka, da nam razobloži, kaj je uzrok, da danes brezštevilni milijoni ljudi žive v bedi in revščini, da le nekaj stotin uživa vse kulturne pridobitve? Kakšen odgovor bodemo dobili? Ako je verski človek, bo rekel, da je to božja volja, če je pa patriot, bo pa odgovoril, da je to v interesu naroda, če imamo bogatine in reveže, ker bogatini s svojimi milijoni skrbe, da siromašni narod dela. Odgovor vernika in patriota je z ozirom na družabne razmere napačen in kriv. Seve je vernika in patriota o tem težko prepričati. Temu se pa ni čuditi, ker še taki ljudje ne razumejo, da zakon uzroka in učinka istotako deluje v družabnem življenju kot v fiziki, ki pravijo, da študirajo družabne razmere.

In ti brezbrižni ljudje, nepoznavajoči učinkov in vzrokov v družabnem življenju, nas uprašajo pogosto: **Zakaj delate za to brezbrižno ljudsko maso, ki vas zasmehuje in se veseli, če vas vlačijo v ječe in vas gonijo delodajalci od tvornice do tvornice?**

Tem brezbrižnim ljudem se pa pridružijo še politični "pipci", ki imajo o učinkih in vzrokih v družabnem življenju toliko pojma kot zajec o bobnanju in kriče: **Socialisti, ki delajo za čvrsto socialistično organizacijo in uče ljudsko maso v poljudni besedi spoznavati resnice socialističnega nauka, so navadni koristolovci. Mi politični "pipci" smo odrešeniki naroda!**

Ako damo na kritično rešeto izreke teh čvekačev, tedaj pridemo do zaključka, da bi po njih nazorih ne smel pameten človek nič storiti, kar mu ne nese dobička, zahvale in priznanja, da socialisti le vsled velike ljubezni do trpečega človeštva, ali vsled bolne sentimentalnosti — iz proste volje delajo tako. Zadnje vrste čvekači pa žele naobratno, da bi socialisti živeli le o zraku in vodi. Kakšno protislovje!

Tako protislovno besedičenje je plitko in nizko, brez vsake realne podlage, ki dokazuje, da so taki čvekači nevedni ali hudobni ljudje.

Socialistom se prišteva z ene strani preveč velikodušnosti, ako se trdi, da se žrtvujejo le iz ljubezni do ljudi, z druge strani pa preveč nizkote, ako se trdi, da iz dobičkaželnosti delajo za narod. Prvo in drugo je napačen zaključek.

Socialist je socialist, ker drugačen biti ne more! Volja človeka je podrejena njegovemu organizmu. Socialist zadovoljuje le svoj lasten organizem. Ako bi tega ne storil, bi trpel. Na socialista ne vpliva, če ima ljudska masa od njegovega dela dobiček. Na to se ne ozira socialist!

Socialist nima pravice, da bi samega sebe smatral za mučenika, ako ga preganjajo ali da bi zahteval za svoje delo zahvalo. To, kar stori socialist je le pojav zakonov, ki vladajo njegov organizem.

Koliko reformotarjev in revolucionarjev je že šlo v smrt za svoje prepričanje, ne da bi v očigled smrti rekli: **Mi smo mučeniki, mi apeliramo na zahvalo ljudske mase.**

Zgodovina od pamtiveka sem nam pripoveduje o zločinih, katere so zvršili neumni ljudje in politični "pipci" na reformatorjih in revolucionarcih. Pošiljali so jih na grmade, pribijali na križ, sekali jim glave, streljali jih, obešali jih na vislice, metali jih v hrano divjim zverinam, pošiljali jih na tezalnico in v ječo. Ti reformotarji in revolucionarji so trpeli grozne muke z usmevom na ustnicah, ne da bi kedaj zinili: **Mi smo mučeniki!**

Trpeli so za stvar, za ideje ker so bili reformatorji in revolucionarji, ker je bila njih volja podvržena zakonom njihovega organizma.

Naj danes oblivajo politični "pipci" socialiste z gnojnico, naj jih delodajalci gonijo od tvornice do tvornice, naj žvižgajo po glavah socialistov buzdovani policajev, socialisti pojdejo po začrtani poti naprej, ker so socialisti, ne da bi sami sebe imenovali mučenike, ali za svoje delo zahtevali mučeniški venec ali zahvalo.

Politični "pipci" in neumneži ne bodo ustavili socialistov na poti navzgor, na poti od teme k luči.

Delo političnih "pipcev" in **neumnežev je plitko, nizko in zastonj! Socialisti bodo ostali v bojni vrsti, če je političnim pipcem** in neumnežem vseč ali ne!

DELAVCI!

Denar ni zgubljen.

Kupite "stock" Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe in postanite lastniki edinega slovenskega delavskega tednika v Ameriki. Delnica stane $10. Plača se lahko v dveh obrokih po $5. Pišite za pojasnila.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba

587 So. Center Ave. Chicago, Ill.

NEVARNI SOCIALIZEM.

IV.

Česar priroda sama ni dala osebi, tega ji gotovo socializem ne more vzeti. Ampak marsikaj, kar ji je kapitalistični družabni red vzel, ji socializem lahko povrne. Seveda je treba, da smo glede pomena individualizma na jasnem. One megalomanije "absolutnih" individualistov, ki jih uči prezirati maso, ljudstvo, altruizem, se je vsekakor treba otresti in priznati, da je individuum bitje, ki ne pomeni ne začetka, ne konča, temveč samo majhno potezo v neskončno dolgi črti: porojeno in porajajoče; bitje, ki je tudi v svojem času vezano z vidnimi in nevidnimi vezmi na vse strani.

Človeška volja ni svobodna. To je danes za vse pametne ljudi nepreporno, ker je prav tako temeljito dokazano, kakor je dokazano, da so vse trditve o svobodni volji izraz tajnega hrepenenja, ali pa prekanjena zofistika. Čim pa priznamo, da individualna volja ni svobodna, se zgrudi do neba segajoči steber, na katerem misli ošabna individualnost, da stoji in hipoma se zavemo, da smo atomi, ki se gibljemo po brezpogojnih zakonih, milionkrat starejših od nas, po zakonih, ki nas prav nič ne vprašajo, ali nam je všeč, da smo taki in taki, da se gibljemo tako in tako, da mislimo tako in tako, da živimo tako in tako ter da umiramo tako in tako.

Prav za vse so enaki prirodni zakoni. Prav vsi smo priklenjeni ž njimi. Ali naj priznavamo, da je velikost, če jetnik kriči, da je cesar?

Toda degradirati ne mislim človeka in tudi rogati se mu nočem. Če je res, da je on in njegovo življenje rezultanta mnogih pogojev je tudi resnično, da na neko množino teh pogojev lahko vpliva. To sicer ne rekonstruira njegove absolutne svobode, omogoči mu pa vendar neko relativno svobodo ki je lahko večja ali pa manjša. In na to velikost se lahko zavedno vpliv. Naše vezi postanejo lahko prožnejše, kakor so; doba in prostor našega svobodnega gibanja se lahko poveča.

Vprašanje je pa to: Ali more biti več relativne svobode v kapitalistični ali v socialistični družbi?

Govorimo povsem vulgarno, pa se ozrimo najprej po kapitalističnem svetu. Kako je tukaj, vemo precej natančno. Kdor ima glavnico, živi od obresti, to se pravi, od denarja, ki ga drugi ustvarjajo v njegovi direktni ali pa indirektni službi. Navidezno je to prava velika svoboda. Denar mi daje možnost, gibati se po moji volji. — Če mi je všeč potovanje po orientu, se peljem v Malo Azijo, v Indijo na Kitajsko, na Japonsko. Če ljubim gore, si lahko izberem Alpe, Šumavo, Pireneje, Tatro. Ako mi tekne šampanjec, ga naročim in pijem. Ali mi ugajajo južna dekleta, si jih poiščem v Italiji ali v Egiptu. Če je Nietsche moj ljubimec, si kupim Zaratustro in Porod tragedije v zlatorezu. Čim več denarja, tem več svobode . . .

Toda, preden pogledamo drugo stran te zlate medalje, se ozrimo malo tja, kjer žive tudi individualnosti in navadno od prirode močnejše indiidualnosti. Moj sosed Tone je tako bitje. Umetniška natura je. Velike oči ima, sanjave in bogve kaj vse vidi, česar jaz ne opazim nikdar. Deset barv razlikuje, kjer ne vidim jaz nič druzega, kakor svetlobo ali pa temo. Tone razume vsako skrivnost črte. Neznanske daljave se odpirajo njegovemu pogledu. Povedati sicer ne zna nikdar prav, kar vidi. Jezik mu je težak, beseda nerodna. Toda če ima čopič in barve, govori ž njimi tako, kakor sam Cicero ne bi mogel govoriti z besedo. Umetniška je njegova individualnost. Vsak kos platna se izpremeni pod njegovimi rokami v del čudežnega sveta, jasnega in vendar polnega bajnih skrivnosti.

To se pravi: Izpremenilo bi se platno, če bi ga imel, in če bi imel barve in če bi imel časa. Toda Tone je revež. Banalna reč. Ampak banalnost ima veliko moč. Zaničuj jo, ona se ne zmeni za to. Ona je; moje ignoriranje je ne uniči. Tone že verjame, da je tako. Seveda nekdaj ni hotel verjeti. Še mislil ni na banalnost. Čutil je v sebi silo genija. Gledal in pil je krasoto, kamor je prišel in sanjal je čudovite slike, ki jih bo vstvarjal. Morda sanja še večno, ampak čudovitih slik ne ustvarja. Akte prepisuje pri advokatu, na sodnijo hodi, v trafiki kupuje kolek za šefa in včasi vzame zasluži. Kajti živeti se more in življenje je drago, zaslužek pa majhen.

Ne vem, kaj pravi njegova individualnost, ampak mislim si.

Ivan je drugačen fant. He — krepka individualnost! Stradal je tudi, kakor da bi se bil v tej stroki hotel izvežbati za umetnika. Hudo je bilo, a ni se udal. Saj poznate te značaje moraličnih povesti? — Skratka, ni mu treba pisariti pri advokatu. On slika res. Portrete dela pa cerkvene podobe. Kdor pri njem kaj naroči, je zadovoljen. Zakaj vse izdela tako, kakor se je naročilo. Dobil je sčasoma silo fin duh. Kar z obraza bere ljudem, kaj bi radi. Včasi je bil drugačen. Jedel je zjutraj suh kruh, opoldne je pa šel v kavarno na "črno" da si je lahko kupil barv. Pa je slikal "za razstave". Tako kakor je sam hotel. Kakor mu je "duša velevala". Pa polagoma se je prepričal, da to ni nič. Dolgo je mislil, da so njegove slike lepe; ljudje, o katerih je sodil, da kaj razumejo in da imajo dober okus, so mu pritrjevali. Le oni, ki so imeli denarja, niso kupovali slik, ki so bile njemu všeč, ampak take, ki so ugajale njim. — Svojih slik ni mogel pojesti. Hišni gospodar jih ni maral za stanarino, branjevec mu nič ni dal zanje. Polagoma se je "asimiliral" in danes — bogami — je izvrsten psiholog. Zadnjič je naslikal petdesetletno obogatelo kramarico tako krasno, da se sama bi bila poznala. Ampak bila je srečna. In Ivan je dobil prav čeden honorar. Sedaj svetega Sebastiana natančno tako, kakor se je pogodil z gospodom župnikom iz Zahribja. Občina je siromašna, a za par tednov bo že zaslužek.

O svoji individualnosti ne govori Ivan nikdar.

Morda pojde enkrat v Pariz. Včasi še misli, da bi bilo lepo. No — morda! . . .

Seveda, bojuje se individualnost lahko tudi v kapitalistični družbi. To je končno tudi nekaj. Sicer bojevitost morda ni edini kriterij individualnosti. Pa je tudi z bojem semtertja čudno.

Pravijo, da žive povsod ljudje, ki so nastopali [illegible]. Bliščale so se jim oči in topel je bil njih glas. Bili so revolucionarji in proroki — eni znanstveni, drugi umetniški, tretji politični. Pa se jim je polagoma dokazalo, da se z glavo ne prebije zidu, za mehko se pa najde primeren prostorček. Renegatje so? Podle duše? . . . Marsikdo imed njih je sam tako govoril, preden je renegiral svojo individualnost in se vpregel v ta ali oni voz kapitalizma.

Lepih pravljic je pač dovolj. Saj poznamo vse tiste blesteče fraze o talentu in o njegovih nujnih zmagah. "Vsak talent najde svojo pot." — Kajpada, neko pot že najde, le da drži največ teh cest v naši dražestni družbi navzdol, v filistrstvo, v sinekure, v prodpad in v pogin. Ostudno lažnjiva je fraza o talentu, ki se mora uveljaviti, "če je talent." Da, če je kupčijski talent, je že precej verjetno. Kdor zna goljufati, ne da bi se naravnost sprl s kazenskim zakonom, je velikan. Oderuški talent je v tej družbi najplodnejši. Ampak so na svetu individualnosti, ki prav na tem polju ne znajo konkurirati, pa so vendar individualnosti. Zanje je kapitalistični svet pekel. Kdor si je izmislil bajko o svobodnem razvoju individualnosti, o njeni moči in svetosti, je moral dobiti bogato nagrado od kapitalistov, kajti za majhen denar se le ne proda duše.

Končno je pa v tej čedni družbi še kapitalistova svoboda zelo povezana. Miljarder je prijeten poklic, ampak tudi miljarderji so že zvedeli, da imajo špekulacije svoje muhe, katerim se pravi krize. In individualnost propadlega kapitalista je navadno zelo klavrana reč.

Kdor hoče, lahko analizira še dalje in dalje, po vseh slojih in poklicih, pri vseh narodih in po vseh deželah. Če analizira objektivno, mora gotovo izpoznati, da ni individualnost nikjer tako prazna pena, kakor v kapitalistični družbi. Resnična individualnost se ne more sprijazniti s svetom, ki obožuje Mamona za najvišje bitje.

SHOD BREZPOSELNIH HRVATSKIH DELAVCEV V CHICAGU DNE 9. FEB.

Na klic hrvatskih sodrugov okrog "Radničke Straže" prihitelo je dne 9. feb. predpoldne nad tristo hrvatskih delavcev, po večini brezposelcev, v Mladičevo dvorano, da slišijo glas sklicateljev, kdo je v resnici zakrivil brezposelnost in kako se v bodoče ogniti temu zlu.

Vdeležba je bila ogromna. Prostorna Mladičeva dvorana št. 1 je bila natlačena in mnogo poznejših došlecev je morala ostati v gnječi pri vratih. Shoda se je vdeležilo tudi okrog dvajset Slovencev.

Shod je otvoril sodr. Ivan Mamek in dal besedo sodrugu Milanu Glumacu. Glumac je govoril približno dve uri. Krasen in ognjevit je bil njegov govor. Z jedrnatimi besedami je prikazal jasno ilustracijo današnjega nad vse krivičnega družabnega reda, ki daje gospodstvo in nasilno moč v roke kapitalistov in drugih človeških trotov, da vladajo in zatirajo milijonske mase proletarijata. Kapitalisti, kteri posedujejo vsa sredstva za produkcijo življenskih potrebščin in vodijo to produkcijo le za svoj profit, ne pa v korist onih, ki producirajo, so krivi vsega zla, ki tepe podložne sloje. Kapitalisti so krivi krize, brezposelnosti, zločina, prostitucije, organiziranega klanja proletarcev ali vojne itd. itd. Taki so kapitalisti in bodejo vedno, dokler bo delavstvo mirno prenašalo bič, s kterim ga tepejo. Delavci si zamorejo edinole sami pomagati; edino sami zamorejo stresti bič, s kterim ga tepejo. Delavci si zamorejo edinole sami pomagati; edino sami zamorejo strsti breme kapitalizma s svojih pleč in to, ako se gospodarsko in politično organizajejo in stopijo v razredno borbo. Končal je sodrug Glumac s pozivom, da se morajo hrvatski brezposleci pridružiti ostalim stotisočem in stotisočem ameriških delavcev vseh narodnosti ki demonstrativno kličejo naši vladi: Mi ne maramo miloščine! Dajte nam dela! Dajte nam dela!!! Dajte nam zaslužka!

Sodr. Glumac je napravil na poslušalce nepopisen utis. Gromovito ploskanje je odmevalo v dvorani, ko je končal. Marsikteri hrvatski delavec, ki je doslej poznal socialiste le v najčrnejših **barvah iz protidelavskih časopisov je sedaj nehote prikimal da je** res tako, kar je povedal govornik.

Glumacu je sledil še več drugih hrvatskih govornikov; v imenu slovenskih brezposelcev je govoril sodrug Jože Zavrtnik. Vsi govorniki so obdelavali — in dosti dobro — le en isti problem: brezposelnost.

Pred zaključenjem shoda, ki je trajal blizo štiri ure, je bila prečitana in soglasna sprejeta sledeče

resolucija

Hrvatski radnici u Chicago, Ill. sakupljeni na javnoj radničkoj skupštini u korist bezposlenih u nedelju dne 9. veljače 1908. zaključuju:

1. Prosvjeduju i spremni su se boriti protiv postojećeg kapitalističkog uredjenja, koje je krivo krizama i bezposlici kao i cijeloj bijedi čovječanstva.
2. Sakupljeni zaključuju, da će se priključiti pokretu i boriti, koju vodi socijalistička stranka, da se pomogne bezposlenim radnicima.
3. Ova skupština opunomoćava odbor Hrvatskog Radničkog Prosvjetnog i Političkog Družtva u Chicagu da poduzme u sporazumu sa socijalističkom strankom sve što za korisno nadje u korist bezposlenih radnika.
4. Ova skupština poziva podporna društva, da se priključe pokretu u korist bezposlenih.
5. Ova skupština odobrava odluku da se 29. veljače, priredi zabava u korist hrv. radničkog doma i u korist bezposlenih.
6. Skupština ova poziva hrvatske radnike širom Amerike da se svi priključe pokretu u korist bezposlenih.
7. Jer sakupljeni na ovaj skupštini smatraju da je preča podpora i pomoć, bezposlenoj sirotinji, nego li plačanje izbornih troškova razne gospode, poziva ova skupština takozvanu "Hrv. Narodnu Obranu", da prihod od priredjene zabave, kao i sav sakupljeni novac preda u korist bezposlenih hrvatskih radnika.

ALI NAJ PIJEMO VODO?

Mnogo zdravnikov trdi, da se kali hudih bolezni zaslede v nečisti pitni vodi in da prouzroča nečista voda mnogo epidemij. Mi smo ekstremni narod, torej ni čudo, ako je nekdo predlagal, da se preneha piti vodo. Pozabil je pa povedati s čim nadomestiti vodo. Prevídni ljudje prekuhajo vodo, predno jo rabijo. Dostikrat je pa kaj sličnega nemogoče.

Potrebno je, da vsakdo varuje delovanje svojega telesa; dokler je naravno, je zdravo. Ako se opazi, da se po zavživanju vode počuti slabo — zgubi slast do jela, ali se peha ali se čuti bolečine v črevah, tedaj se naj rabi nemudoma Trinerjevo grenko vino.

To zdravilo odstrani takoj vse nepriličke in združi vse organe v harmonično delovanje. Asimilira hrano perfekto, očisti kri in napravi telo močno. To zdravilo rabite lahko vseh slučajih ce zgubite moč in apetit. V vseh lekarnah.

Triner Jože 616—622 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

SLOVENCI POZOR!
Pišite za cenik!

Slovenska naselbina v Ripley in Butler Co., Missouri, se množi dnevno!

Rojaki! Ali res nočete sedaj kupiti zemljišč, ko se še najboljša zemljišča poleg železnic po 10—15 dolarjev aker na prodaj!

Rojaki! Ali res nočete postati svobodni ameriški kmetje? Ali res radi poslušate žalostne glasove parnih piščalk v tvornicah in rudokopih?

Mi upamo, da ne!

Slovenci čitajte državna poročila Zdr. drž., kaj je kmetijstvo v naši veliki republiki! Ali pozna, kdo kmeta v Zdr. drž., ki ima slabe čase?

Oglejte zemljišča v južnem Misouri-ju. Nikjer lepšega sadja, trt, žita kot v južnem Missouri-ju. To je gola resnica. Ako ne verjamete, prepričajte se!

Naznanjam tudi, da sem zastopnik za največjo drevesnico na svetu in največjo trtnico v Ameriki.

Ako rabite semena za poljske in vrtne pridelke, obrnite se name. Blago najboljše vrste, cena najnižja. Pišite na naslov:

FRANK GRAM, edini slov. zastopnik za zemljišča, semena, sadno drevje, trte itd. itd., 576 W. 21st St., Chicago, Ill.

Fr. Sakser Co.

109 Greenwich St., New York

PODRUŽNICA

6104 St. Clair Ave. N. E. Cleveland, O.

Oficijelno zastopništvo vseh parobrodnih družb.

Priporoča se Slovencem in Hrvatom o priliki potovanja v staro domovino, ali ako žele koga sem vzeti — v prodajo parobrodnih listkov po najnižji ceni.

Železniške listke za vse kraje v Zjedin. državah in Evropi

Pošilja najceneje in najhitreje denar v staro domovino, bodisi zasebnim strankam, posojilnicam ali v kterokoli svrho.

Vsak slovenski potnik naj pazi, da pride na številko

109 GREENWICH STREET

in nikamor drugam ter naj se prej dobro prepriča, ako je na pravem prostoru, predno se da pregovoriti, da komu vroča denar v mnenju, da ima opraviti z nami.

SLOVENCEM IN HRVATOM

naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne **obleke**, po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spadaji v delokrog oprave - oblek. Pridite in oglejte si našo izložbo.

Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS and TAILORS.
598-600 BLUE ISLAND AVE.

Za raznovrstne tiskovine,

kakor: **pismen papir in kuverte s firmo in naslovom, računske liste, vizitnice, business-karte, letake, plakate, trgovska vabila; dalje pamflete, knjižnice, društvena pravila, udninske knjižice, vstopnice za veselice, kuverte** itd. se obrnite na

"Proletarca"
587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Naročene tiskovine izdelujemo v unijski tiskarni in sicer točno, dobro in po zmernih cenah.

Preskrbimo tudi prevode iz angleškega, nemškega itd. v slovenščino in naobratno.

Priporočamo se zlasti sodružnim socialističnim klubom in bratskim društvom pri S. N. P. J. v nabavo potrebnih tiskovin.

Sodrugi k sodrugom!

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena z najboljšimi pijačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane za društvene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič

587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

GOSPODINJE POZOR

Najboljše, najfinejše in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar

MIHA LACKOVIC

376 W. 18. Street Chicago

Klobase in šunke pošiljam tudi izven Chicage proti C. O. D. podvzetju, ako se naroči 25 funtov.

Pišite za cenik v slovenskem jeziku.
Za Chicago in okolico je moj zastopnik —
JANEZ TRŠKAN.

M. Lackovič in Fr. Smetko,

378 W. 18. Street Chicago

moderno opremljena slovenska trgovina z jestvinami (grocerija.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd, sploh vsakovrstno domače in prekomorsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažim blago tudi na dom, za kar nič ne računim.

I. STRAUB

URAR

336 W. 18th St., Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

SVOJO FINO OPRAVLJENO BRIVNICO

priporočam vsem bratom Slovencem.

JOHN HORVAT

610 Center Ave., Chicago, Ill.

Slovenski in hrvatski časniki na razpolago.

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE.

od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zveče v pondeljkih, torkih, četrtkih in petkih.

Telefon Canal 180.

Sodrugi! Širite "Proletarca"!

Stranka.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA
s sedežem v Chicagi, Ill.

— Jugoslovanski socialistični klub št. 1., Chicago, Ill. Anton Prešern, predsednik; Frank Podlipec, fin. tajnik. Klub ima svoje redne mesečne seje vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih sodr. Fr. Mladiča, 587 So. Center Ave.

— Slovanski socialistični klub št. 2, Glencoe, O., Ignac Žlembergar, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik.

— Jugoslovanski socialistični klub št. 3, Conemaugh, Pa. Frank Podboj, predsednik; Štefan Zabric, tajnik.

— Jugoslovanski socialistični klub št. 4. La Salle, Ill. Jos Bratkovič, predsednik; Valentin Potisek, tajnik.

— Slovenski socialistični klub "Bodočnost", št. 5, Claridge, Pa. John Batič, zač. tajnik.

Slovenski socialistični "Klub veselih sodrugov" štev. 6 v Cumberlandu, Wyo. John Šarc, predsednik; John Medved, tajnik.

— Slovenski socialistični klub štev. 7. Murray, Utah. Valentin Eltz, predsednik; Edward Hofman, tajnik.

— Jugoslovanski socialistični klub št. 8, Roslyn, Wash. Lukas Notar, zač. predesednik; John Zobec, zač. tajnik.

Vsa poročila in dopisi socialističnih klubov, kakor tudi posameznih sodrugov, tičoči se socialistične stranke, se naj pošiljajo glavnemu tajniku, John Petrič, 718 W. 19th St., Chicago, Ill.

Vsem klubom na znanje.

Pravila Jugoslovanske Socialistične Zveze so izšla v posebni knjižici. Razposlali smo jih vsem Zvezi podrejenim klubom in sicer za vsakega člana po štev[i]lu.

Klubi, ki ne prejmejo dovolj pravil, naj to naznanijo glavnemu tajniku. Istotako naj pišejo po pravila tudi oni sodrugi, ki so nam poročali, da se ustanavljajo v njih naselbinah novi klubi.

John Petrič, gl. tajnik.

Club v Clevelandu.

Cleveland, O., 10. feb. 1908. — V Clevelandu se je dne 6. feb. ustanovil socialistični klub "Luč". Seje se vrše v prostorih Rud. Perdana, 5705 St. Clair Ave.

Začasni odbor se je konstituiral sledeče: August Kužnik, predsednik; Frank Črne, organizator; Jakob Hočevar, zapisnikar; Rud. Perdan, fin. tajnik; Ivan Volk, knjižničar. — Dosedaj je 9 članov; upati je pa, da jih bode v najkrajšem veliko več. Za glasilo kluba je bil izvoljen list "Glas Svobode" v Chicagu.

Imenovani klub sklicuje shod brezposelnih v soboto dne 22. feb. t. l. ob 3. ur ipopoldne v Knavsovo dvorano. Na vsporedu je: sedanji gospodarski položaj. Govorili bodejo govorniki tudi drugih narodnosti. Vstop vsakemu prost. **Pridite v obilnem številu!**

Jakob Hočevar, zapisnikar.

Op. ured. — Ustregli smo vaši želji, in drage volje ustrežemo tudi vaši drugi želji — vendar pa pričakujemo od vas, da bodete vi ustregli tudi naši želji. Ako hočemo skupno delati za zvišene ideje socializma., tedaj moramo biti tudi skupno organizirani. Zakaj bi se cepili? "Proletarec" je glasilo že osmih slovenskih klubov, zakaj ne bi bil tudi vaše glasilo. Mi pozdravljamo vaš korak in obenem želimo, da upoštevate ta naš nasvet, kot nasvet sodrugov.

Veselica hrvatskih sodrugov.

Hrvatsko Radničko Prosvjetno i Političko Društvo v Chicagu priredi domačo zabavo zvečer dne 29. feb. v dvorani sodr. F. Mladiča. Na sporedu je petje, tamburaška godba, deklamacije in ples. Vstopnina prosta. Slovenski sodrugi in sodruginje se uljudno vabijo, da se vdeleže te zabave.

Ženski socialistični klub "Proletarka".

V Chicagu se je zadnjo nedeljo ustanovil socialistični klub slovenskih žena in deklet. V klub se je takoj vpisalo deset sodruginj. Berta Prešern je začasna predsednica in Mary Grilec začas. tajnica. Klub se pridruži Jugoslov. Socialistični Zvezi kot štev. 9.

Prihodnja seja kluba "Proletarke" se vrši v nedeljo dne 23. feb. ob 2. uri popoldne v prostorih sodr. Mladiča. Na dnevnem redu je: volitev stalnega odbora, vpisovanje novih članic.

Vsaka slovenska gospodinja in delavka v Chicagu, ki noče ostati vekotrajna sužnja, naj pride na to sejo.

Novi izvrševalni odbor socialistične stranke za Zedinjene države.

Splošno glasovanje za kandidate v osrednji izvrševalni odbor ameriške socialistične stranke je končano. Rezultat istega je, da sedem kandidatov, ki so dobili največ glasov, tvori zdaj novo eksekutivo. Izvoljeni so sledeči sodrugi:

	Štev. glasov
Victor L. Berger	5.004
A. M. Simons	4.080
John M. Work	3.852
Morris Hillquit	3.824
A. H. Floaten	3.719
Carl D. Thompson	3.578
J. G. Phelps Stokes	2.526

Skupaj je kandidiralo 113 sodrugov za eksekutivni odbor.

Obenem se je vršila volitev tudi glavnega tajnika stranke. Izvoljen je bil ponovno sodrug J. Mahlon Barnes z ogromno večino glasov. Za tajnikov urad je poleg Barnesa kandidiralo še drugih pet sodrugov. In sicer so bili:

J. Mahlon Barnes	8.825
Hermon F. Titus	1.293
Murray Youtz	394
J. W. Catley	312
John Hinchcliff	236
James A. Slanker	173

Vseh glasov za gl. tajnika je bilo torej oddanih 11.233. Splošnega glasovanja za eksekutivo in tajnika se je vdeležila več ko ena tretjina članov socialistične stranke, ktere šteje danes nad 30.000 redno plačujočih članov v Zedinjenih državah.

Anarhizem.

(Nadaljevanje.)

Ako je delo edini moralni izvir premoženja, potem ima vsak delavec pravico do celega dohodka svojega dela. Temu pa dandanes ni tako. In zakaj ne? Napoti je zasebna lastnina — v podobi zemljišč, podjetij in kapitala, ki dajejo njih lastnikom vso moč nad proizvajalnimi pripomočki (stroji, tovarnami itd.), brez kojih niti misliti ni na kako proizvajanje in pridelovanje. Ker pa delavci nimajo teh pripomočkov, so primorani vstopiti pri lastnikih v delo. Ti pa jim ne dajejo cele vrednosti njih izdelka, ampak si pridržujejo en del za glavniške obresti, podjetniški dobiček itd. Ker delavci manj dobe nego zaslužijo in pridelajo, ne morejo tako kupovati, izdelkov se ne more toliko prodati — krize v razpečavanju in trgovini sploh so naravni nasledki teh razmer.

Kupna pogodba, ki jo sklepa delavec z lastnikom, kapitalistom, je vsled premoči zasebne lastnine nesvobodna. Pri kupčiji pa mora vladati svoboda, nanjo ne sme vplivati nobena vnanja, tuja sila. To je mogoče le v "anarhiji", v brezvladju. Tu ni ne lastnine, ne tuje sile, tu se menjavajo pridelki taiste vrednosti docela svobodno in torej pravično. Kaj pa je merilo za vrednost pridelkov? Enako vrednost imata dva pridelka tedaj, ako sta se v enakem času in z enakim naporom pridelala, v kateri stroki, to je vseeno. Kaj pa, ko bi kdo vsled lastne lenobe manj pridelal kakor drugi? Tu je prišel Proudhon do razpotja. Ena pot, na kateri bi poudarjal stališče aritmetične enakosti, bi ga dovedla v tabor komunizma, druga pot pa, ki bi mu dopuščala ozirati se na vrednost osebe, bi ga dokaj odaljila od prvotnega strogega nasprotovanja vsemu, kar se tiče zasebne lastnine. In vendar se je Proudhon odločil za to slednjo pot. Svoboda mu je bila dražja kakor enakost. Nepravično bi bilo, pravi, meriti pridne in lene z istim merilom; ako torej kdo manj pridela, naj tudi od navadne dnine sorazmerno manj dobi. In tako dospe Proudhon do načela: Vsak po svojih delih, ki je dokaj različno od njegovega prvotnega stališča nasproti lastnini. Proudhon priznava torej zasebno posest in pa delo kot merilo za dnino; ostal je individualist ter postal kolektivist in anarhist.

Sicer se pa pri njem kaže to, kar vidimo pri vseh drugih anarhistih: da je njih program in sestav po gospodarski strani najšibkejši. Temu dejstvu se nam ni treba čuditi, ako pomislimo, da jim je politična svoboda prvi in poglavitni cilj, ki naj mu služi gospodarska enakost le za pripomoček. Ni čuda torej, da so politične svoje zahteve skrbneje ustanavljali in utemeljevali nego gospodarske.

To vidimo tudi pri Proudhonu, ko poskuša uvesti svoje gospodarske nauke v praktično življenje. Da bi preprečil one brezdelne dohodke, ki se nabirajo v trgovini in dobičku na podlagi kapitala, je nameraval ustanoviti tako zvano "ljudsko menjalno banko" (banque d'é-change), ki naj bi podraževala blago, po katerem se malo praša in pocenjevala blago, po katerem se dosti praša in tako izjednačila vrednosti. Vsak, ki prideluje, bi dobil za svoj pridelek menjalni list, toda brez dobička, in za to menjalni list bi dobil kako drugo stvar taiste vrednosti. Ti menjalni listi bi se spravili v promet in tako bi se odpravil denar. Banka bi ne zahtevala dobička in tudi ne tirjala obresti, zato bi pa potem svobodna konkurenca hitro uničila vse druge, na kapitalističnem načelu dobička slonečee denarne zavode in naprave. To umetno izmišljeno bančno organizacijo, ki ji je dal ime "mutualizem", je poskusil Proudhon dvakrat uresničiti v praksi, toda vselej se mu je tak poskus žalostno izjalovil.

Proudhon je vzlic temu, da so njegovi gospodarski spisi šibkejši od spisov sodobnih socialistov, s svojimi političnimi dejami počasi, pa tem globlje prodiral v naziranje delavskih stanov zahodne in južne Evrope. Proudhon, duhoviti zastopnik prvotnega, docela mirnega in nenasilnega anarhizma, je položil teoretični temelj vsem poznejšim anarhističnim doktrinam. Ako ga torej čujemo nazivljati prvega anarhista, ne smemo si ga misliti zarotniško nadahnjenega fanatika s tlečo bombo v roki, ampak predstavljati si ga moramo kot visoko moralno osebnost, ki je spoznala in upoštevala neenakost človeško in vrednost posameznika nasproi izjednačujočemu vplivu organizovane mase. R. L.

(Dalje sledi.)

POGOVOR.

— Kaj si ravnokar rekel temu človeku?

— Rekel sem, da se naj podviza.

— S kakšno pravico smeš ti njemu to reči?

— Zato ker ga plačam.

— Koliko mu plačaš?

— Dva dolarja na dan.

— Kje dobiš denar, s kterim ga plačuješ?

— Opeko prodam.

— Kdo je naredil opeko?

— Ta človek je naredil.

— Koliko kosov opeke je on naredil?

— Štirindvajset mož naredi 24.000 opek na dan.

— Na ta način plača torej on tebi $5 na dan.

— Hm, toda mašine so moje.

— Kako si dobil te mašine?

— Prodal sem opeke in sem jih kupil.

— Kdo je naredil opeko?

— Zdaj mi je pa dosti; tiho bodi, da nas ne slišijo ti-le bedaki in začno sami prodajati opeko.

"Orlova" zabava.

Slovenski delavski pevski zbor "Orel" v Chicagu priredi v nedeljo dne 1. marca domačo zabavo v dvorani sodr. Mladiča. Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopnina bo prosta.

Sodrugi in sodruginje! Spomnite se ta dan našega vrlega "Orla", kteri nam je zvesto stal vedno na strani. Vsi na to zabavo!

ZLOČIN V ABDERI.

Napisal Jože Zavertnik.

Kdo ne pozna Abdere? Saj je metropola naše domovine; saj v vsaki vaški krčmi govore o nji, o njenih krasnih šetališčih, znamenitih cerkvah in samostanih, o krasnem mostu, katerega čuvajo zmaji in ki je požrl tako veliko svoto kronic, da bi lahko za nje — ne vem — zgradili pet ali šest drugih mostov.

Poleg omenjenih vrlin, ki so znane že vsakemu gorjancu, ima Abdera škofovsko stolico, veliko bolnico, precej ravne ulice, odkar jo je stresla veka tajna naravna sila, o kateri trdijo brumni Abderčani, da jo je bog poslal nalašč, ker se stori preveč greha v Abderi. Paganski Abderčani trdijo temu nasprotno, češ, če bi hotel bog kaznovati ljudi za njih grehe, bi moral toliko časa tresti zemljo, da bi jo v atomih razpršil v vsemir. Moj namen ni preiskavati, kdo je pravo pogodil: brumni ali paganski Abderčani. Ta prepir naj odločijo sami, saj imajo dovelj učenih dokterjev prava, sv. pisma naravoslovcev in filozofov.

Abderčani so mirni ljudje. Le kedar so volitve, takrat se liberalni in klerikalni Abderčani malce stepo zavoljo konjskega golaša in kislega evička. Ne zlasajo se radi tega, kdo bo jedel golaš in pil eviček. Ah, kaj še! Za ta posel imajo Abderčani precej utrjene želodce. Njim je vseeno, kakšen je golaš: liberalen ali klerikalen. To je malenkost za ktero se pravi Abderčan ne zmeni. Ali ko so volitve končane, je joj. Liberalni Abderčani očitajo klerikalnim: Mica Kovačeva piva nič pvačeva. Klerikalni Abderčani pa zmerjajo liberalne s "pufarji". In ta prepir med liberalnimi in klerikalnimi Abderčani se vleče in ponavlja kot morska kača leto za letom, od enih občinskih volitev do drugih.

Tako minevajo dnovi, tedni, meseci in leta v Abderi.

Abderčani niso le mirni ampak tudi patriotični ljudje. V svoja najlepša šetališča so spomenike postavili generalom. Nihče ni motil teh generalov, ki so se svoje dni skazali kot klavci narodov. Nikomur niso bili na poti, dokler niso socialisti pričeli s svojo protimilitaristično agitacijo v Abderi.

(Dalje prih.)

Zakaj je cena klavni živini tako nizka, a meso tako drago? "Bog ve."

Agitatoričen del.

Sledeče sodruge zastopnike priporočamo delavcem, kteri so v njihovem obližju. Pooblaščeni so pobirati naročnino in oglase za "Proletarca" ter prodajati delnice za Jugoslovansko delavsko tiskovno družbo:

John Kravanja, Box 101, Glencoe, O.

Valentin Potisek, 1231 Main St., La Salle, Ill.

John Dejak, 1385 E. 39th St., N. E., Cleveland, O.

Štefan Zabric, Box 305, Conemaugh, Pa.

Dominik Petrič, Louisville, Colo.

John Medved, Box 33, Cumberland, Wyo.

Joe Debeve, 4620 Humboldt st., Denver, Colo.

Mike Žugelj, Box 202 Murray, Utah.

Frank Hitti za državo Minnesota.

J. W. Mohar, Leadville, Colo.

V Chicagu so pooblaščeni pobirati naročnino naslednji sodrugi: Frank Lisjak, Frank Mladič, Frank Udovič, John Petrič in vsak drugi sodrug, ki ima pobotniško knjižico.

Nadalje priporočamo somišljenikom v dotičnih naselbinah sledeče sodruge agitatorje:

Frank Drmota, Box 96 Morgan, Pa.

Frank Podboj, 759 Coloman ave., Johnstown, Pa.

Sodrug Fr. Hitti je poslal 8 novih naročnikov iz Minnesote.

Po več naročnikov smo prejeli Oklahome, Illinois, Ohio, Pennsylvanije in Arkansas.

KJE JE? Alojz Petrič, doma iz Vrhnike pri Ribnici na Kranjskem. Na njegov naslov bi rad zvedel Edvard Brinšek, Hotel Croatia, 846 Ohio St., Allegheny, Pa.

Išče se kompanjona
za novo podjetje, ki obeta velik uspeh. kompanjon mora imeti 1000 dol. na roki. Ponudbe pod šifro: A. P. na upravništvo "Proletarca."

ZNANJE ANGLEŠČINE JE MOČ!

Vsakdo, ki hoče zvedeti, kako se angleški jezik hitro in lahko nauči, in to brez vsakih knjig in strojev, ampak po neki čisto lahko umljivi in najnovejši metodi— naj se obrne na

THE STEINER ACADEMY OF ENGLISH,
Slov. Dept. P. 669 Loomis Str., Chicago, Ill.,
in slehernemu se bo na to važno uprašanje odposlal nemudoma odgovor, s katerim bo tako zadovoljen, da bo rad o tem povedal tudi svojemu prijatelju.

Sodrugi! Čitajte!

V upravništvu "Proletarca" 587 So. Center Ave., Chicago, Ill., je dobiti sledeče socialistične brošure in knjige:

Socializem	10c
Zakaj smo socialisti?	7c
Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo	5c
Komunistični manifest	20c
Naša bogastva	5c

Vsako teh brošur pošljemo poštnine prosto. Sodrugi, sezite po njih, dokler ne poidejo.

Matija Erklavec
edini slovenski krojač v Chicagu
naznanja rojakom, da ima sedaj veliko zalogo vsakovrstnega blaga za izdelovanje moških oblek. Jemlje v popravek in čistenje tudi stare obleke. Cene so zmerne nizke.
624 So. Centre Ave., Chicago

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?

Če ga pošlete po Mohor Mladiču, 617 So. Center ave., Chicago, Illinois. On je v zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošilja denar točno, varno in zanesljivo v stari kraj.

Ako potujete v stari kraj ali želite koga svojih sorodnikov ali prijateljev vzeti v Ameriko, potem istotako kupite vozni listek pri Mohor Mladiču. On preskrbi dobro in hitro vožnjo po najnižjih cenah.

Mohor Mladič,
617 So. Center ave., Chicago, Ill.

FINE SMODKE,
vedno sveže pivo, izborno vino in fino žganje se dobi v
GOSTILNI
J. J. Vodak & Sons
683 Loomis St., CHICAGO, ILLINOIS

Valentin Potisek
GOSTILNIČAR
1235-1st St., La Salle, Ill.
Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporoča rojakom za obilen obisk. Postrežba točna in solidna

EMIL BACHMAN
BADGES, FLAGS, BANNERS & CAPS
580 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO
Največja slavjanska tvrdka bander, zastav društvenih kap, prekoramnic, regalij in drugih stvari za društva.
Pišite v slovenskem jeziku po moj 80 strani velik cenik, kterega pošlem zastonj.

Andro Simulič.
PEKARNA.
Fino pecivo vedno v zalogi.
11 E. 22nd St., Chicago.

Jugoslovanska vinarna!
Podpisani naznanjam Hrvatom in Slovencem v Chicagi in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.
Pridite, pripeljite znance in prijatelje, da se prepričate
Z vsem spoštovanjem
Slavoljub Štajdohar,
316 W. 18th St., Chicago

PREMOG, DRVA in KOKS
PRODAJA
ALBERT DENMARK
Pisarna na voglu
Center Ave. in 18 ulica.
Prodaja konj i konjskih oprav.
Telefon: Canal 2248
Stanovanje 594 Center Ave., Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
z modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrezba točna in izborna.
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča
Martin Potokar
564 So Center Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le Zdravila. 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago a. dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. V vrem Chicago živeči bolniki naj pišelo slovena

Mirko Vadjina 390 W. 18th St.
SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC.

TRI glavna in najboljša zdravila.
ZBOLJŠANE, LAKSATIVNE, KININ-KROGLJICE.
Ozdravijo prehlajenje v glavi v 12 urah. Prvi dan je treba použiti vsako uro eno krogljico do desetih ur; potem pa trikrat na dan dva do tri dni. Za akutni glavobol je treba vzeti 4 krogljice, pomaga v eni uri. Cena 25c.
HERMANEKOV BALZAM ZA KAŠELJ
je najboljši pripomoček proti kašlju, gripi, sušici prehlajenju in bolnemu vratu. Cena 25 in 50c.
HERMANEKOVO ELEKTRICNO OLJE
je najboljši pripomoček zoper bolečine v prsih in hrbtu, zobobolu, glavobolu, reamatizmu, uhobolu, spahnenju itd. Cena 25 in 50c. **Izdeluje in prodaja**
J. C. HERMANEK, lekarnar, 585 Center av
Cor. 18th Street, Chicago, Illinois.

Slovencem
in bratom Hrvatom se priporočam v poset mojega, dobro urejenega
SALOONA
kjer jim bo vedno postreženo z dobrimi pijačami, unijskimi smodkami itd. Imam tudi 'pool' ali igralno mizo.
FRANK HUDALE,
611 So. Center Ave., Chicago

Slovenska gostilna pri Franc Čechu.
Rojaki, kteri žele piti naturalno, doma izdelano vino, naj se oglasijo pri meni. Potujočim rojakom dam stanovanje in hrano po nizki ceni. Točim vse PIJAČE, ki spadajo k gostilni. Priporočam se v obilen obisk. S spoštovanjem FR. ČECH,
568 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Slovenci!
NAROČAJTE IN ČITAJTE NOVO OBŠIRNO KNJIGO.
Novih 50.000 iztisov.

se zastonj razdeli med Slovence.
"ZDRAVJE"
Katero je izdal prvi, najstarejši in najzanesljivejši zdravniški zavod.
The
COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE
Ta knjiga je **najzanesljivejši svetovalec** za moža in ženo, za deklico, in mladeniča! Iz nje bodete razvideli, da je zdravnik **COLLINS N. Y. MEDICAL INSITUTA** edini, kateremu je natanko znana sestava človeškega telesa radi tega zomore najuspešneje in v najkrajšem času ozdraviti vsako bolezen, bodisi akutna ali zastarela (kronična). Dokaz temu so mnogobrojna zahvalna pisma in slike katera lahko čitate v časopisih.
Knjiga je napisana v slovenskem jeziku na jako razumljiv način ter obsega preko 160 strani z mnogimi slikami. Dobi jo vsaki **Zastonj, ako pismu priloži nekoliko znamk za poštnino.**
Ko prečitate to knjigo, Vam bode lahko uganiti, kam se Vam je v slučaju u bolezni ako hočete v kratkem zadobiti preljubo zdravje, sedaj ko razni novo ustanovljeni zdravniški zavodi in kompanije rojake na vse mogoče načine vabijo in se hvalijo, samo, da izvabijo iz njih težko prisluženi denar.
Zatoraj rojaki, ako ste bolni ter Vam je treba zdravniške pomoči, pišite po to knjigo ali takoj natanko opišite svojo bolezen ter vsa pisma naslavljajte na ta naslov:
THE
COLLINS Y. N. MEDICAL INSTITUTE
140 West 34. Str. NEW YORK, N. Y.

Jože Sabath
advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.
Pišite slovenski!
1628 1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill
Res 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7271.

Košiček Bratje
SALOON!
Dobro pivo, wiskey, likere, vino izvrstne smodke in prigrizek.
Oglasite se na Centri!

SLOVENCI POZOR!
Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavnik in praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.
Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.
Juraj Mamek 581 S. Center Av. blizo 18. ul., Chicago

C. J. WARING
ODVETNIK V CIVILNIH IN KAZENSKIH PRAVDAH IN ZASTOPNIK ZA PRODAJANJE ZEMLJIŠČ.
119 La Salle St., ROOM 51
REZIDENCA: 2802 So. 42 Court
Telefon Main 4839. CHICAGO.

Leopold Saltiel
ODVETNIK
v kazenskih in civilnih zadevah.
Auto Phone 6665
Office Phone Main 3065
Residence Phone Irwing 4176
Urad: 27 Metropolitan Block
Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice
Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

NIHILIST.

Povest iz ruske revolucije.

Spisal V. T. J. Zavorič Feodorov.

(Nadaljevanje.)

Nekega dne je poklical vse ob devetih v gubernijsko palačo. Prišli so vsi; ura je bila že dvanajst, a guvernerja še ni bilo. Začudeno so gledali zastopniki, kaj naj to pomeni, zakaj jih pusti čakati! Okoli ene stopi v dvorano Bobrikov v spremstvu šefa policije polkovnika Arkadjeva in celega policijskega častniškega zbora s sabljami v rokah. Prestrašiti je hotel zastopnike in se jim pokazati v sijaju svojega orožja. Niti pogleda jih ne, sede na svoje vzvišeno mesto, častniki okoli njega. Pri vratih pa so se videli goli kazaški bajoneti na merjeni proti zastopnikom in glasnikom ljudske volje. Bobrikov je pogledal zaudene zastopnike in se zasmejal. Mislil je, da jih ima v svoji oblasti.

Za trenotek je bilo tiho v dvorani, Bobrikov da znak in tajnik zazvoni.

Vsi pazno poslušajo, ko začne drugi tajnik grof Karatajev brati:

"Po visoki volji carja proglaša se v guberniji Finski prekisod!"

To je bila prva žalitev ustave in narodnih pravic, ki je morala pretresti vsakega Finca, ker Finska ni bila ruska gubernija, ampak država pod vlado ruskega carja.

"Proglaša se radi nemirov, ki imajo svoj koren v ti guberniji. Sumnja se o udanosti finskega naroda, zato Vas pozivljem, da pokažete vladi svojo udanost. Danes prestane potreba ustave in zbornice Fincev. Zato vas pozivljem, da podpišete izjavo in manifestacijo ter zahtevate, da se odpravi ustava in zbornica. —

Bobrikov vzame v roko pero in na polo podpiše svoje ime. Blizu njega je stal finski narodni boritelj Grušov, siv starec.

Bobrikov mu ponudi pero — starec se zdrzne.

Dobro je vedel, kaj to pomeni, a ni hotel zagrabiti sekire, da udari po glavi svoje domovine in ji dá smrtni udarec.

Trenotek je premišljeval starec ironično se mu je smejal Bobrikov.

Stari Grušov pogleda svoje tovariše in zdelo se mu je, da vidi zapisano v očeh vseh: "Ne podpiši!"

Ko Bobrikov vidi, da starec omahuje, ukaže:

"Moj ukaz je, da podpišete!"

Starec dvigne glavo — in v trenotku, ko je stal in motril Bobrikova je bil tako veličasten, da so se vsi čudili; nato pa dostojanstveno reče s ponosnim glasom:

"Tu ne vlada vaša volja, guverner, tu ne vlada valja carjeva; tu vlada volja naroda samega, ki je močneja ko vsako tiranstvo!"

Bobrikov prebledi po teh besedah. Nadejal se je, da bo prestrašil Fince s kaznimi prekega soda, z meči kazakov in bajoneti! Mislil je, da bo uničil narodne pravice in odpovedal ustavo. Toda goljufal se je! Finskega naroda niso mogli zatreti bajoneti, ki tudi niso mogli prisiliti zastopnikov, da bi podpisali smrtno obsodbo svoje svobode.

"Podpišite!" rekel je zopet Bobrikov.

A nikdo ne vzame peresa v roko.

Tiha tišina je vladala v dvorani, čul se je samo hreščeči glas guvernerjev, ki je pretil zastopnikom na vse načine.

Grušov naj bi bila prva guvernerjeva žrtev.

Bobrikov pokliče k sebi šefa Arkadjeva in mu naroči, da naj s knuto prisili starca, da podpiše.

Okrutni polkovnik zagrabi po knuti in zamahne, da bi udaril Grušova.

Ali mladi trgovec Vist priskoči in iztrga Arkadjevu bič iz roke. Vseh se je polastila velika razburjenost. Bobrikov dá znamenje, in v dvorano pridejo kazaki z biči in bajoneti. Tedaj nastane kričanje in divjanje! Nastane boj s policisti, kazaki so tolkli po zastopnikih in jih prebadali z bajoneti. Kričanje se je razlegalo daleč naokoli, a nikdo ni smel niti pomisliti, da pride na pomoč poslancem, ker je bila predpisana smrtna kazen za vsakega, ki bi se upal upreti; a poznali so Bobrikova dobra. Ko je bil v gubernijski palači končan boj, zapove Bobrikov poloviti vse narodne zastopnike in jih kot upornike izročiti prekemu sodu. Vse ječe so bile polne, povsod je donel jok. Bobrikov obvesti Pleveja, da je odkril v Finski zaroto proti vladi in carju, ki ji je stal na čelu narodni zbor in vsi poslanci. Poročal je, da jih je izročil sodišču, da bodo vsi obsojeni na smrt, ker zakon zahteva, da se kaznujejo oni s smrtjo, ki se dvignejo v času prekega soda proti vladi. Pleve hitro obvesti carja o izmišljeni zaroti proti njegovi osebi. Car je bil jako razburjen, a nasprotoval je, da se kdo kaznuje s smrtjo in je pripisoval vse zlo Bobrikovi krutosti. Pleve ga je uverjaval, kako mu je Bobrikov udan in zvest podložnik.

Car pozove k sebi ministra pravosodja Muravjeva in ministra Viteja, da se posvetuje o položaju v Finski. Muravjev je zagotavljal carja, da je vsega kriv Bobrikov s svojo krutostjo, posebno zato, ker je dal zapreti narodne zastopnike, kar bi znalo imeti hude posledice. Vite se je popolnoma zlagal z Muravjevom in rekel je, kako brezobzirno in surovo vlada Bobrikov. Muravjev predlaga, da se preiskava te zarote poveri porotnemu sodišču, zastopnike pa naj izpustě iz ječ, da se pred sodiščem branijo.

Tedaj pa se dvigne Pleve in ostro napade Muravjeva in predlog trdeč, da je zakonito postopal Bobrikov z zastopniki, ki so stali na čelu zarote. Vsa Finska je en sam zarotnik in izdajalce. Car naj ukaže, da se kaznujejo zarotniki ali pa naj sprejme njegovo zahvalo na službi, ker sicer ne more prevzeti odgovornosti za carjevo življenje. Posebno je povdarjal, da je car v nevarnosti, da nekaznjene zarotniške strasti lahko dovede, da napadejo carja!

Zastonj sta se borila proti Pleveju Vite in Muravjev.

Car se odloči, da pošlje v Helsingsfors posebnega vrhovnega sodnika, ki naj stvar preišče in nato izreče svojo obsodbo.

Pri volitvi sodnika nastane zopet borba med ministri.

Pleve je hotel siloma, da se pošlje kruti in brezobzirni Žestov, a temu sta vso silo nasprotovala Vite in Muravjev.

Muravjev predlaga, da naj se za to izbere pravični in obzirni Anton Antonovič Zmjeanov, sodnik kasacijskega sodišča. Vsi drugi ministri so podpirali ta predlog in car odloči, da naj gre Zmjeanov v Helsingsfor. Bilo je videti, da sta premagana Pleve in Bobrikov, ker Zmjeanov je bil sodnik, ki bo razkrinkal guvernerja in oslobodil iz ječe takozvane upornike. Pleve ni hotel direktno uplivati na Zmjeanova ker je vedel, da bi ga težko pregovoril in dobil na svojo stran, zato si je hotel poiskati stransko pot.

In našel jo je.

Zmjeanov je bil star kakih 40 let in oženjen s poljsko plemkinjo Vojžinovo, a v zakonu ni imel otrok.

Kolikor je nekdaj ljubil svojo ženo, vendar se je njegova ljubezen sčasoma ohladila, ker ni imel otrok. Lepa, mlada in ognjevita židovka, pevka na dvorni operi, Regina Hofmanova splela je Zmjeanova v svoje mreže. Začel je mnogo ž njo občevati in mlada židinja je postala njegova vladarica, posebno pa še od onega dne, ko mu je porodila sina. Zmjeanov se je čutil neskončno srečnega, sinu je dal svoje ime in ga dal krstiti po pravoslavnih obredih. Začetkoma se je njegova žena protivila temu, no sčasoma se je navadila malega Fedje in ga ljubila ko svoje dete.

Žena in igralka sta si postali prijateljici in obe sta vzgajali Fedjo, ki je zgodaj pokazal svojo darovitost in vrline.

Ali vendar je zavidala mlada židinja zakoniti ženi, dasi ni tega pokazala javno . . . .

Vse to je vedel Pleve in vrgel je svojo mrežo.

Nekega dne poseti Regino, in da bi jo posebno razveselil, reče ji, da je car privolil, da se sprejme — seveda na njegovo priporočilo in prigovarjanje — Fedja v plemiški konvikt. Dolgo sta se pogovarjala o tem in Regina je bila ministru hvaležna za to dobroto. Čez nekaj časa reče Pleve:

"A za to uslugo zahtevam tudi protiusluge!"

Ona reče:

"A kaj zahtevate od mene?"

Pleve začne pripovedovati, da je carjeva volja, da se v Finski sodi najstrožje in postrani omenil, kaj naj reče Zmjeanovu. Regina je vse razumela in Pleve je odšel. —

Ko je drugega dne prišel Zmjeanov k Regini, da se poslovi od nje in sina, sedel je na stol in vzel na koleni malega Fedjo. Tedaj mu začne Regina pripovedovati po Plevejevih navodilih, da je bila pozvana k carju in da je on izjavil, da bode Fedja sprejet v plemiški konvikt. Zmjeanov je bil vesel tega poročila, Regina pa je nadaljevala:

"Po tvojem povratku iz Finske boš imenovan predsednikom in šefom ter vrhutega visoko odlikovan. To mi je rekel maršal Hilkov. Car pa želi, da strogo in brezobzirno postopaš z uporniki. On misli, da mu preti iz Finske nevarnost, ki jo pa mora odvrniti. Direktno tebi tega ni mogel reči, a knezu Hilkovu je namignil, da bi bil vesel, ko bi ti mogel dobiti povod, da Grušova obsodiš na smrt, z drugimi pa kar najstrožje obračunaš!"

Antonoviču se je zdelo to neverjetno, a ona mu pokaže dekret ki čaka na carjev podpis, da se odlikuje zvesti Zmjeanov; sedaj je verjel. Prepričan je bil, da je to carjeva želja, ker je vedel, da je Hilkov človek, ki se mu mora zaupati. Zmjeanov se je pa v tem trenotku odločil, da obsodi finske upornike.

Zakonik je tako bogat na paragrafih, da se more v njih dobiti način, ki se okrene, da se po njih sodi upornike.

Pleve je Bobrikovu brzojavil, da naj prepusti preiskavo in sodbo Zmjeanovu, ki pride na Finsko v imenu carja, ki dobro ve, kaj mora delati in je dobro poučen o stvari.

Vsa Rusija, ves svet se je oddahnil, ko se je čulo, da pride kot sodnik v Finsko nepristrani mož in dober poznavalec zakonov, Zmjeanov.

Finska je glasno blagoslavljala carja, ki je odredil tega človeka, da reši nedolžne ljudi. Ves narod je pričakoval sodnika, ki naj bi naredil v deželi red, mir in pravico. Zmjeanov pa je drugače razumel narodove pozdrave, mislil je, da ga s tem hočejo samo preslepiti, da bi sodil milo. Bobrikov mu v najtemnejših barvah očrtil položaj v Finski, češ da je vsled hujskanja posameznikov ves narod uporen. Zmjeanov odpravi preki sod in prične z javnimi obravnavami. Dva meseca je vodil pazljivo preiskavo; zaslišanih je bilo okoli 2000 prič, a o preiskavi je vedno obveščal Muravjeva, ker je pa zvedel tudi Pleve.

Vedno, ko je odposlal poročilo, dobil je od Regine čez par dni pismo, kjer ga uverjava, kako želi car čimprej stroge sodbe, ker na bojišču gre stvar slabo, da se je bati revolucije.

Ko je dovršil preiskavo, počakal je malo, nato so pa začeli z obravnavo. Vse je pozorno čakalo na izid obravnave.

Tri dni pred sklepno obravnavo dobi iz Petrograda odlok, da je njegov sin sprejet v plemenitaški konvikt.

V pismu pa je pisal Regina in ga nagovarjala, da naj hitro konča v Finski in se potem vrne domov, kjer ga čakajo velike časti in odlikovanja, ako bo njegova sodba stroga. Zmjeanov je vedel da mu po Regini piše Pleve, zato je vedel in razumel vse, kaj naj stori.

V veliko dvorano, kjer se je odigral oni krvavi prizor, bilo je nameščeno sodišče. Velika množica ljudi se je zbrala, da se udeleži te usodne obravnave. Zgodovina ne pozna dejstva, da je bil kedaj pred sodišče pozvan cel parlament, XX. stoletje pa je pokazalo to! In zdi se, da bo ta vek v knjigo zgodovine napisal še mnogo enako delo!

Doveli so pred sodnike narodne zastopnike. Stopili so v dvorano ponosno, prepričani, da bo potomstvo sodilo pravično — ako ne bo sedanjnost. Najprej so jih zaprisegli, potem pa prašali, ako so verni svojemu carju! In vseh osemdeset poslancev dvigne roko in reče:

"Prisegamo, da ljubimo carja in smo mu zvesti!"

(Dalje prih.)

"CAPTAIN JACK."

Črta. Spisal **Ivan Molek.**

Takrat — nekaj let je tega — sem bil že dalj časa član takozvane delavske rezervne armade.

To je armada brezposelnih delavcev, kteri dan za dnevom, teden za tednom nosijo svoje kože na prodaj. Ponujajo jih po tvornicah, raznih delavnicah in okrog rudnikov. Velika je ta armada, velika in zmiraj polnoštevilna. Če se posreči enemu "rezervistu", da kje stakne kakšno delo in tako proda svojo delavno moč, odpuščen je navadno na drugem mestu drugi delavec, kteri potem dopolni število v rezervni armadi. Kapitalistični sistem že skrbi, da se v ti rezervni armadi ne zmanjšajo vrste.

Kot rezervni delavec, nosil sem tudi jaz svojo kožo na prodaj. Ponujal sem jo možu ki je nastavljal in odstavljal delavce v velikem bakrenem rudniku.

To je bil captain (kapitan) Jack.

Mož je dolg, koščat, suh, s precejšnjo črnorujavkasto brado in drobnimi sivimi očmi. Hodi pokončno, rekel bi oblastno, kakor da bi se s ponosom zavedal, da vodi rudnik z okrog štiristo rudarji, za kar ima tristo dolarjev mesečne plače. Saj slišal sem, da ima toliko. Drugače je pa captain Jack — zlasti napram rudarjem — redkobeseden, pust in neznansko grdogled človek.

Ko sem šel prvič v njegov "Office" in ga poprosil za delo, pogledal me je grdo in se kratko zadrl: ne!

To me je vjezilo. Sklenil sem, da ne grem nikoli več k njemu ponujati svoje kože. Toda prijatelj rudar, ki je delal pod Jackom in ga menda tudi dobro poznal, me je osrčil rekoč, da naj bom potrpežljiv. Captain Jack — dejal je — ni še nikomur dal dela na prvo besedo. Treba ga je prositi in prositi vsak dan, potem se te šele usmili.

A tako! — sem si mislil. Vsak dan se mu moram predstaviti in mu kazati svoje ude, da se jih nagleda pošteno — predno me in ga moledovati za ceno kupi. Vsak dan iti s svojo kožo iste. Vsak dan pred tega grdogledca! Prokleta barantija!

In šel sem vsak dan . . . Ampak ne sam; bilo nas je več — rezervistov. Sprva smo se gledali nekako nezaupno, zavidljivo, konkurenčno . . . Na obrazih bi jim bil lahko čital: kaj pa je še tebe treba tu, saj vidiš, da nas je itak preveč. Toda to ni trajalo dolgo. Približali smo se drug drugemu, kakor da bi se zavedali, da smo si bratje . . . člani velike rezervne aramade . . . da smo vsi blago na delavskem trgu, kjer izbira in odbira delodajalec.. Nikdar se še nismo videli v življenju, a vseeno smo si bili najbližji. Polegli smo v grmeč v travo blizo rudnika in se razgovarjali o dolgočasnem brezposlu, zaželjenem delu, naših zaužitih delavskih postojankah itd. Vmes smo pa pridno obirali captaina Jacka. Nazvali smo ga tepca, suhega dolgopetca in lopova, ker ne da dela . . . Pri vsem tem smo pa pa imeli vsak pri sebi le eno srčno željo: prikupiti se Jacku, da bi nam dal zaslužka.

Ko je prišla določena ura, smo vstali in odkorakali pred office. Tam smo se postavili v vrsto na kratke stopnice in čakali. V par minutah je primahal captain Jack Spoštljivo ga pozdravimo, a on nas bliskovo premeri z ostrim pogledom — kakor premeri prefrigan mešetar tovorno govedino na živinskem trgu — in izgine v svojo pisarno.

Šli smo za njim. Lepo po vrsti smo šli, en za drugim in — nalahko smo stopali, da ga ne vznemirimo. Obisk je trajal po pet minut. Prvi se je vrnil s pobešenim obrazom in žalostno je odkimal — da ni nič. Drugi, tretji, četrti ravno tako. Prišla je vrsta na me. Potihoma sem vstopil in obstal dva korake od mize, kjer je premetaval Jack nekakšne papirje. Vzravnal sem svoje ude in stal kot steber, čakaje, da me ogovori. Nagovoriti sam se ga nisem upal, kajti lahko ga zmotim v njegovih računih in potem bi bilo bolje, da me — ni tu.

Končno se obrne in zareči: "Mm!"

"Captain Jack, imate kaj dela za me?"

"Ne!"

Naj te poctra vrag — sem si mislil in naglo odšel.

Tako se je ponavljalo dan za dnevom . . . teden za tednom. Vsak dan smo oblegali office, vsak dan napravili špalir Jacku in vsak dan slišali tisti rončeči: ne. Captain Jack je bil pa captain Jack: pust, dolgočasen in grdogled. —

Enega dne je pomnožil naše število nov rezervist, neki Šved. Šel je k Jacku z zaupnim nasmehom na ustnih. Captain Jack je namreč Šved po rodu in oni je menda mislil, da ima prednost kot njegov rojak. Toda prišel je iz urada z nagubančenim čelom, jezen in godrnjajoč.

"Naj vzame vrag še tako rojaštvo!" je rentačil Šved in se odstranil za vselej.

Zopet drugi dan je prišel neki Italijan. Visok mož je bil to, mišičast in širokopleč. Boječe smo ga pozdravili rezervisti in skoro zavistno opazovali njegovo korenjaško postavo. Ne zmeneč se za nas stopil je malomarno v office — in glej ga, zlomka! ni se vrnil običajnih petih minutah. To nekaj pomeni! In res; naša slutnja se je vresničila. Prišel je iz pisarne s smehljajočim obrazom in z rdečim listkom v roki, znamenje, da ima delo.

Moje tovariše je zgrabila jeza.

Cel mesec že čakamo tukaj — rekli so — in delamo stevo okrog te jame . . . pa nas tako nafarba ta dolgopetec! Delo je dal temu novodošlecu, kterega si je komaj enkrat ogledal. Ali smo mi res tako za nič?! O, da bi ga — —.

Jaz sem se pa smejal. Preslaba roba smo, tovariši, preslaba roba na delavskem trgu. Zakaj nimamo vsi tako mišičastih rok in širokih pleč? Zakaj — ?

Par dni pozneje smo opazovali rudarje, ki so prihajali na vspenjači iz jame. Kakšen pogled! Bledi, izsesani, zamazani obrazi. . blatna, odrgnjena, strgana obleka . . . pobešeni klobuki s pritrjenimi lampicami . . . vpognjeni, zdelani životi . . . — Producentje milijonov s kterimi igrajo kapitalisti v Bostonu, so se tam zdeli — živi mrliči. Kakor da bi se vsuli mrliči iz grobnice. . Glej ga! zdaj je skočil iz vspenjače srečnež, ki je pred par dnevi tako lahko prodal svojo kozo. Kaj? než", ki je pred par dnevi tako lahko prodal svojo kožo. Kaj? — Ali je to on?! — Ta postava vpognjenih pleč, vdrtih oči in tresoče se roke, ki je držala posodo za jed, naj bi bil oni korenjak? Da. On je. Pogledal nas je boleče in pomenljivo, kakor da bi hotel reči: "Bodite veseli, da ste na površju; ne silite tu doli . . . ."

Čudno! Trpini v podzemeljskih rovih bi se radi znebili svoje ječe; radi bi dihali sveži zrak na prostem — med tem ko je brezposlecem ta zrak mučen in želijo si težkega vzduha in teme globoko pod zemljo. Toda pod vlado boga kapitalizma morajo prvi ostati pod zemljo in drugi siliti za njimi. Pravim: morajo, ako hočejo imeti zaslužek in sredstva za življenje. O, svobodno jim je, svobodno trpinom tam doli . . . Pravico imajo, zmebiti se svoje ječe za vselej: zato pa imajo tudi pravico — svobodno poginiti lakote in mraza . . . Ker ni pa nobenden tako svobodno neumen, da bi svobodno poginil, mora biti priklenjen na kužni zrak in brlečo svetlobo v rudniku. Kapitalizem hoče tako. —

Številce nas, rezervistov, se je vsak dan bolj krčilo. Večini mojih tovarišev je že presedala trdosrčnost captaina Jacka in poslovili so se od stopnic njegovega urada — kakor so rekli — za zmirom. Šli so k sosedniemu delodajalcu, torej drugemu kupcu delavskih rok. Štirje, najpotrpežljivejši, smo še ostali. Zaljubili smo se tako v kljubovalni Jackov: ne, da smo sklenili nagajati mu magari celo leto. Počakaj ti kozel suhopeti! Ker ne daš dela, ko te toliko časa že lepo prosimo, dal ga boš, ko se naveličaš naših nagajivih obiskov.

Prijatelj rudar, ki je bil captainu sužnje udan in vsled tega imel tudi lažje delo v jami, mi je obljubil, da bo prosil za me pri Jacku. Res sem ga videl skoro vsako jutro v uradu, kjer je nekaj mrmral s captainom in mu vselej stisnil roko. Toda jaz nisem bil tako nemaren, da ne bi opazil cigare, ki je ostala po vsakem takem stisku v Jackovi roki.

Ej, prijatelj, ameten bodi; ne dajaj cigar kajti vrnem ti jih nikoli ne. Ako mi moja delavna moč toliko vredna, da bi zadostovala moja prošnja — potem tudi cigar ni treba. Naj si jih kupi tepec sam, saj ima dovolj denarja.

Morda tudi cigare ne bi bile pomagale, da nam ni slednjič pomogel slučaj. Štirje metači bakra so enega dne nekaj "zagrešili" in captain Jack jih je neusmiljeno odslovil. Ko smo zvedeli za to rezervisti, zaiskrilo se nam je v očeh. Prilika je prišla. Zdaj vendar ne more lagati Jack, da ni dela, kajti štiri mesta so prazna in mi, brezposelni, smo pa ravno štirje. Lahkega srca smo korakali tisto jutro pred office. Na stopnicah, kterе smo neprenehoma vsak dan razen nedelj merili že dva meseca, srečamo štiri rudarje. Bili so pri Jacku, kteri jim je dal listke za izplačanje zaslužka. Da, to so bili oni štirje nesrečniki, kterе je Jack posadil na cesto. Žalostno so nas pogledali, kakor da bi hoteliteli reči. "Danes prepuščamo vam naša mesta v rudniku. Obenem vam prepuščamo tudi vse muke in zapreke pri delu, kjer se ravno tako lahko "pregrešite" morda že jutri in čezjutri pridete za nami . . ." Meni je bilo tisto pri srcu. Da imam delo, zato se mi mora umakniti mož in stopiti na moje mesto v rezervno armado. Zaslužek enega delavca mora plačati drugi delavec z brezposelnostjo. In ta delavec ima morda ženo, otroke . . . Zaslužka je morebiti bolj potreben, kakor jaz. Proklet tak sistem! — — Toda naprej! Tudi mi brezposlecí moramo jesti. Captain Jack nas je sprejel uljudno, kakor še nikdar poprej, ko smo vstopili v pisarno. Prikimal je na znano vprašanje prvega tako malomarno, kakor je doslej vedno odkimal. Povedali smo mu svoja imena in po kratkem formalnem izpraševanju smo dobili rdeče listke, s kterimi naj je iti prvo v kompanijsko bolnico in potem v glavni plačilni urad, kjer se dobi celoletna mezdna knjižica.

Delo imamo delo! Mojim tovarišem je sijala radost z obrazov Sirote so se veselile, da se jim je vendar enkrat posrečilo prodati svoje kože. S kratkimi pogledi smo se poslovili od sobe, ktero smo tolikrat posetili; posiovili smo se od stopnic, ktere smo tolikrat prekoračili in od male zelene tratice v senci bližjega drevesa, kjer smo polegali brez posla. Ej, tratica, dolgo ne boš samevala. Drugi pridéjo kmalo za nami; drugi iz velike rezervne armade. — Šli smo v bolnico. Zdravnik nas je tam lepo natančno preiskal če smo zdravi in — sposobni za delo. Pri tem poslu sem se spomnil na vojaški nabor v stari sužniški Avstriji, dasiravno sem se takemu naboru sam pravočasno odtegnil. Preiskava se je končala povoljno za nas in odtam smo marširali v glavni rudniški urad, kjer so nas vpisali v knjige mezdnih sužnjev in nam dali male knjižice, s kterimi bomo vsak mesec dobili majhen delček našega produkta v obliki mezde.

Drugo jutro smo šli v rudnik. Na sebi smo imeli debele kosmate srajce, plave platnene hlače in rujave platnene suknje s kosmatimi ovratniki, vse novo blago. Nov je bil tudi trd smolnat klobuk z lepo bliščečo se lampico od spredaj. Novi so bili tudi težki in okorni čevlji, kojih podplati so bili čez in čez podkovani s širokimi žeblji. Da, tudi jedilna posoda s skromnim kosilcem je bila nova. Ej, prodajalci rudarskih oblek delajo denar. Sramežljivo smo se pomešali med stare rudarje, ki so ob ustju jame čakali vspenjače in se pogovarjali o delu v rudniku, o kterem pa nisem imel jaz niti najmanjega pojma. Delovodje so nam naznanili, da smo novinci nameščeni v 74. rov, kjer bomo polnili "backete". Kaj jaz vem, kaj se to pravi: polniti "bucket". No, captain Jack že ve, kaj je za nas primerno in zato prepuščam vso odgovornost njemu če se kaj prav ne izvrši. Zagugala je vspenjača na debeli železni vrvi in poskakali smo noter. Kratko znamenje z zvoncem in vspenjača je zletela po bliskovo v globočino. Zagrnila nas je črna tema in pošastno je šumela kapljajoča voda. Že v tistem trenotku mi je bilo srčno žal, da sem kedaj poznal captaina Jacka . . .

V detinskih letih, ko mi je napačna vzgoja narekovala marsiktero neumno fanatazijo sem nekoč živo sanjaril o peklu. Mislil sem si navpično luknjo globoko v zemljo, po kterej se z neznansko hitrostjo vozijo v pekel obsojene "duše". Nikdar si ne bil takrat mislil, ta se bode moja otroška fantazija kedaj tako korenito vresničila. Po mnogih in mnogih letih sem se res peljal v pekel, ne oni fantastični pekel, s kterim plašijo bedaki male in odrasle ljudi, — temveč v pekel, kterega so iz naturnega bogastva nosečega vira naredili kapitalisti in v njega obsodili nas uboge proletarce. To je pekel naravne vročine in obenem mokrote, težkega vzduha in smodnikovega dima, pekel znoja, žuljev in živinskega dela. Velikansko je bogastvo, ki je nakopičeno v onem rudniku. Toda velikanska je tudi muka, s ktero se to bogastvo dviga na beli dan. Kapitalist, ki si je krivičnim potom osvojil to naturno bogastvo, je napravil iz delavcev tovarno živino. Nihče ne more tega znati bolje, kakor tisti, ki je to skusil sam. Lahko je pač niti iz tega pekla. Prosta ti je vspenjača vsak dan, svobodna ti je pot na površje, kjer tako lepo sije solnce in blagodejno veje svža sapica. Svobodno se smeš ogniti vseh rudnikov, tvornic in vsakega bossizma, ako hočeš svobodno — poginiti.

PROLETARSKA MATI.

V italijanskem spisala Leda Raffanelli - Polli.

Liza je šla mimo hiš, noseča malo dete v naročaju, drugega večjega otroka je vodila za roko; šla je v mrzlem, sneženem vremenu, ostra sapa ji je ledenela obraz in roke. Bila je bleda kot smrt, a oči so se ji svetile, kakor — blazni; veter ji je sipal snežinke po golem vratu, a usta so bila suha od groznice. Celi dan je že na nogah, a niti ostra zima, niti kašelj, kteri ji je paral prsi, jo ni tako bolel, kakor sta jo bolela v srce dva drobna glaska:

"Mama, midva sva lačna! Mamica, daj kruha!"

"Odmah, odmah," odgovarja ona, "odmah vama dam nekaj! Čakajte malo!" in približajoča se prvem mimogredočniku, reče komaj slišno: "Gospod, imejte usmiljenje! Jaz sem uboga mati . . ."

Ali ogovorjeni je šel naprej, ne da bi se ozrl na Lizo, Tako drugi in tretji; nekteri je komaj zmignil z ramami. No, našlo se je par ljudi, ki so ji vrgli po en cent v velo roko. Marsikteri mimogredočnik bi bil morda še dal cent, toda v mrzlem vremenu se mu ni ljubilo odpenjati vrhnje suknje, da bi posegel v žep. Tako je prišel večer in uboga mati je izprosila štiri cente.

Žalostna se je vračala domov. To je bilo prvipot, da je šla beračit — prvipot odkar ji je umrl mož, zgnjeten od dveh železniških vozov. Z onimi par sto dolarji, ki jih je dobila kot odškodnino za moža, je gospodarila varčno, da bolje ni več mogla. A denar je pošel in ona je šla delati, da prehrani svoja otroka. Delala je tudi, ko jo je že mučil kašelj in prehlad. A sedaj je že šesti dan brez dela! Nocoj nima ničesar več, kar bi mogla prodati in tako je prisiljena, da stegne roko po miloščini.

Ko je šla mimo pekarije, v bližini svojega doma, ni se upala prositi košèka kruha. Tudi v prodajalnico ni stopila, ko je šla dva koraka naprej. Tu jo je opazil nek gospod, postaren penzijonist, ko je ravno odprl hišna vrata. Poznal je Lizo že dalj časa, zato se je ustavil in jo pozdravil s prijaznim nasmehom.

Radi svojih otrok, ktera jočeta gladna in prezebla, se je obrnila Liza k njemu.

"Gospod", začne in zardi v lice, "Vi me poznate. Prosim Vas, posodite mi deset centov. Povrnem Vam jih, kakor hitro dobim delo."

Stari gospod jo je še vedno gledal z onim sladkim nasmehom. Mokri črni lasje obkrožali so ji mršavo lice, ki je pa še imelo lepe poteze. In oči so bile še lepše in sijajnije vsled bolezni. A tista sramežljiva rdečica na licu storila jo je še lepšo. Gospod pogladi mlajše dete in ji stisne v roko srebrn tolar rekoč:

"Deni deco spat in — — pridi k meni! Čakal te bom!"

Liza se obrne z gnjusom proč. Vrže tolar pod noge staremu lopovu in zbeži domov. Zdelo se ji je, da vidi pred sabo krvavo, skaženo lice svojega soproga, ki ji pravi, kakor ji je rekel takrat:

"Umiram na delu — na delu za tebe in najino deco."

Čez nekaj časa izide zopet iz hiše in gre v pekarijo, kjer zaprosi za pet centov kruha. Položila je na mizo štiri cente in rekla:

"Oprostite, nimam več, cent vam prinesem jutri."

Spet eno ponižanje, a saj prodala se ni!

Zopet je minilo nekoliko dni gladovanja. Enega večera — sneg je od mrzlega vetra zmrznil na ulicah — izide iz hiše bogati penzionist haš isti čas, ko se je vračala Liza nalik mrliču domov. Rogajoče jo pogleda:

"Hočeš li? Jaz sem zmiraj pripravljen, da ti pomagam."

Molče je vzela nekaj tolarjev, ktere ji je ponudil . . Videla je še, kako je odhitel starec v toplo hišo, da jo čaka . . . Obšlo jo je nekako čutstvo hvaležnosti do njega, kteremu je obljubila, da — pride . . . Kupila je kruha, sira in sadja. Oh, s kako slastjo sta jedla otroka. No, otroka sta bila pač nedolžna in nista znala za kakšno — ceno sta jedla . . Najedla sta se do sitega in to je kar je hotela mati . . .

Liza je polegla deco v posteljo in ko se je, trudna, izmučena. . . bolna spomnila — — zakrila si je obraz z rokama . . .

"Oprosti mi, dragi v grobu! Storiti hočem to za najina — otroka! Jaz nočem, in tudi ti nočeš, da pogineta lakote!"

In šla je. Tiho je zaprla hišna vrata . . . povsem tiho . . .

SOCIALISTI V CANADI PROTI ŽOLTOKOŽCEM.

V British Columbiji, Canada, divja plemenski boj vedno huje. Proti "rmeni nevarnosti", Japoncem, so nastopili sedaj tudi ondotni socialisti. V provincialni zbornici, v Victoriji, so se združili liberalci in socialisti in bodo apelirali na Dominion vlado, da odstrani podgovernorja James Dunsmuir-a, radi njegovih simpatij z Japonci. Socialistični zastopnik Hawthornthwaite je rekel v zbornici, ako vlada ne ušene žoltokožcev, oborožili se bodejo beli delavci sami, kakor so se Japonci v Vancouveru in tako nastane veliki konflikt.

NOVE PUŠKE ZA MILICO IN KARABINKE ZA POLICIJO.

Pomožni vojni tajnik Oliver v Washingtonu, D. C. naznanja, da dobe miličarji po vseh državah, ki brojijo 100.000 mož, nove puške, najmodernejše vrste.

Podgovernor države Nevada, Dickerson, je pa 13. t. m. brzojavno naročil v Chicagu petdeset karabink 30.30 kalibra za — posebni policijski odelek, ki se ima organizirati v Nevadi vsled sklepa tamošnje državne postavodaje.

Nove puške! Karabinke za policaje! Naši kapitalistični bogovi menda zopet sanjajo o — prosperiteti.

Podpirajte socialistično časopisje. Čitajte "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim tovarišem "Radničko Stražo"!